

Johann Cothmann Johannes Corfinius

Disputatio Theologica Solennis De Reconciliatione Hominis Cum Deo Facta Per Jesum Christum

Rostochii: Kilius, 1650

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738380601>

Druck Freier Zugang

Ru. Med 1650

Lothmann, Johann-^{la}

Corpius, Johannes

mit Programm (2x)

DISPUTATIO THEOLOGICA
SOLENNIS
DE
RECONCILIATIONE
HOMINIS CUM DEO FACTA
PER JESUM CHRISTUM,

26

Quam
Ex Decreto Venerabilis & Amplissimæ
Facultatis Theologicæ in florentissi-
mâ Rostochiensî Universitatē,

MODERATORE ET AUSPICE
JESU CHRISTO,
Reconciliatore nostro Opt. Max.

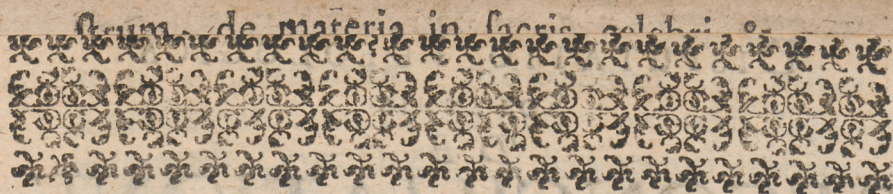
SUB PRÆSIDIO

MAGNIFICI p. t. RECTORIS
Viri Plurimum-Reverendi & Excellentissimi,
DN. JOHANNIS COTHMANNI,
S. S. Theol. D. & Professoris, Facultatisq;
Theologicæ Senioris celeberrimi, h. t. Spectabilis
DECANI, Dn. Collegæ pl. observandi.

Pro Licentiâ impetrandi Honores Theologicos,
M. JOHANNES CORFINIUS, Rost.
Pastor Marianus & Phys. Profess. Publ.

*Ad diem IX, Maij in Atrio Magno horis ante- &
po-meridianis Doctorum examini discutiendam submittit,*

ROSTOCHII,
Typis NICOLAI KILII, Acad. Typogr. Anno 1650.

VIRIS
MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS, ET
AMPLISSIMIS,
DN. CONSULIBUS
ET
SENATORIBUS
Inclytæ Rostochiensis Reipubli-
cæ, Patriæ meæ Proceribus
Spectatissimis,

Dnn. Fautoribus officiosè suspiciendis,

Cum voto perennantis prosperitatis, & justissimi,
florentissimiq; regiminis,

Hanc Disputationem Inauguralem

Dicab. Consecrab.

M. JOHANNES CORFINIUS,
Rostochiensis.

I. N. D. I. C.

Um gratia Dei salutifera non illuxerit Angelis ^{Tit. II. v. 11}
 peccantibus, & in tartarum detrusis, sed homi- ^{2. Pet.}
 nibus illisq; omnibus, meritisimè ab hac illuce- ^{II. v. 4.}
 scente gratia cuncti mortales serio erudientur,
 non duntaxat ad vitæ inculpata inchoatio-
 nem, sed cum primis ad divinæ virtutis & beni- ^{1. Pet. II;}
 gnitatis predicationem: siue etenim abjectissimam respiciant ^{16. v. 9.}
 nebrarum miseriam, & truculentissimam Principis mundi ty-
 rannidem, ex quâ feliciter divinâ clementiâ succurrente eluctati
 sunt, siue ineffabilem ponderent misericordiæ abyssum, quod ad fi-
 lii Dei communionem sint vocati, & adoptionem atq; heredita- ^{1. Cor. I.}
 tem præstolentur caelestem, nullisq; sæculis terminandam, habent ^{v. 9.}
 profectò satis abunde cuncti à Christo redempti mortales, quod
 eloquiis perpetuis decantent. Nam velut in Ecclesia triumphante
 universus electorum chorus Agno occiso salutem acceptam re- ^{Apoc. c.}
 fert, atq; pro cruore effuso devotas occinit laudes, ita & in casu ^{V. v. 9.}
 militante singuli exultabunt, quod per sanguinem Agni haud
 solum Deo reconciliati, sed caelesti adoptione præterea donati sint.
 Tantam verò salutem suq; deq; habentes equò effugient? cum
 alia quidem hostia præter unicam illam in cruce oblatam haud-
 quaquam sit residua, sed ^{Φοβεσθι ἐνδοχὴν νεκρώσεως καὶ πυρὸς Ἰηλ.}
 monente spiritu ^{Ebr. II v. 3. & c. X. v. 26.} Veruntamen sunt nihi-
 lominus nec illi quidem rari hostes crucis & Reconciliationis per
 JESU satisfactionem factæ, qui re ipsa Dei Unigenam conculan-
 tes ignominie exponunt, neq; vitæ solummodo pravitate, sed &
 dogmatum falsitate sanctissimum fæderis sanguinem profanum
 reddere sat agunt.

Horum ausus ut ex imis penetrabilibus decessemur pietas imperat,

& reciproce veritas cœlitus patefacta excitat, ut defraudanti-
um seductorum glaucomata pro virili propulsemus, ne radix
istiusmodi amarior suppullulans nos obturbet, & per illam inqu-
nemur. Quovis proinde thesauro cherior erit Dogma in de S. S.
Redemptione & Reconciliatione puritas, & ut hanc gratia divina
scaturiginem limpidissimam conservemus opere maximo anui-
tamur fas est. De isto arduo satis & præterea utilissimo Recon-
ciliationis articulo, cum aliquid dicendum fuerit ex Venerabilis
Theologica Facultatis Decreto, Reconciliatorem nostrum
unicum Opt. Max. devotis sollicitamq; precibus, ut veri-
tatis spiritu nos roboret, quò omnia in æternum Numi-
nis honorem, & exoptatissimam animarum cum Deo re-
conciliationem & unionem vergant!

THESIS I.

Dogma Reconciliationis in S. Codicis visceri-
bus solidissime fundatum esse, nulli inficiabuntur, nisi men-
tem habeant à principe tenebrarum obscuratam, sive enim
Voces ipsas expendamus in linguis Originalibus scripturæ
hanc Reconciliationem exprimentes, sive Phrases æquipollentes, sive
Rationes ex fidei analogiâ deductas, suâ profectò luce Articuli huius im-
mota veritas abundè radiabit.

§. 2. In Ebræâ litteraturâ offendimus præprimis Radicem **שׁוּב**
quæ in Piel denotat Placare, Reconciliare, Expiare, & delicta remittere,
quod ex scrutinio locorum Biblicorum Exod. c. XXX. v. 10 Gen. c. XXXII.
v. 20. Esa. c. XXII. v. 14. & aliorum plurimorum evidenter patebit.

Præsertim hac voce Gentium Doctor in N. T. usus est, Rom.
V. v. 10. 2. Cor. c. V. v. 18, 19, Eph. c. II, v. 16. & Colos. c. I. v. 20. 21. ubi
in prioribus locis occurrit vox **καταλλάττειν**, in posterioribus verò vox
δοξακαταλλάττειν, quæ voculæ ejusmodi exprimunt reconciliationem,
quâ partes dissentientes ad mutuam benevolentiam perducuntur, atq; ami-
citiâ invicem rursus copulantur, qualem in statu conjugali commenda-
vit Apostolus 1. Cor. c. VII. v. 11. Per hanc etenim reconciliationem inimi-
citiâ antiquabitur, & rixa senescet, pristina verò benevolentia restitue-
tur in integrum, intercedente partis offensæ placatione, adeoq; olim
offensus

offensus per *κατάλλαξις* fiet qd. *ἀλλ.* non resp. sui sed alterius offendentis. In Latio verba conciliandi & reconciliandi usu recepta novimus, quæ à nonnullis derivantur à concilio Vide *Beckmannum* in *Origini. Ling. Lat.* p. m. 367. Aliis autem placet verba esse antiqua fullonica, à ciliis dicta, namq; Varrone teste, apud fullonem vestimentum cum cogitur conciliari dicitur. Designat verò vel *illimitatè quamvis comparationem* & acquisitionem, hinc quisquam sibi pacem vel affinitatem conciliare dicitur, vel *limitatè benevolentia comparationem* importat, dum, quis alium reddit benevolum, atq; in pristinam reducit gratiam. *Conf. Val. l. 5. Eleg. c. 35.*

§. 3. Ejusmodi Reconciliatio intercessit inter Deum offensum & Hominem offendentem, quam suâ satisfactione, & lytri solutione Christus impetravit, quamq; enucleatius ex scripturâ depromere operæ erit pretium. Sarcastice hunc gratiæ thesaurum excipiunt Socini a seclâ hinc in *Racoviensium Catechesi* hæc reperimus themata: Esi nunc vulgò Christiani sentiunt Christum morte suâ nobis salutem meruisse, hæc tamen sententia fallax est & admodum perniciosa, *Osiandus* verò hanc velut opinionem olentem superstitiosas & Papisticas fabulastraducit. Cæterùm appositè *Hugo Grotius* monet. I. de satisf. c. 7. non de solis vocibus & terminis disputationem esse institutam, cum passim profiteatur Socinus à se non vocem nudam Satisfactionis, sed rem ipsam eâ voce expressam oppugnari, itaq; hæc omnia, Christus morte suâ Deum nobis reconciliavit, Christus nos è manibus justitiæ divinæ, sanguinem suum redemptionis nostræ pretium illi dans liberavit, Christus scelera nostra suâ obedientiâ compensavit, Christus ut remissionem peccatorum nobis largiretur dignè commertus est, Christus vitæ jacturâ DEI iram nobis placavit; non minus quam ipsam satisfactionis vocem repudiat.

§ 4. Ad certos verò futuram nostram *Alone* redigemus cancellos, ne diffusâ controversiarum in hoc articulo agitarum mole obruamur. *D. Meissn. in Confid. Theologia Photin.* c. 5. p. 83i. Reconciliationem hæc 5. connotare declarat (1) Peccatum nostrum quo Deum offendimus (2) Indignationem Dei ex offensâ profectam, (3) Amissionem gratiæ loco pænæ inflictam (4) Placationem Dei & restitutionem gratiæ (5) Placationis medium meritorium, quod Apostolus vocat sanguinem crucis *Col. c. 1. v. 20.* Nos quatuor Membris Orthodoxiam nostram stabiliemus, atq; virus heterodoxias, examinatis insinuat adversantium insultibus, revelabimus.

A 3

§. 5 Mem.

§. 5. **Membr. I.** sistet Hominem reconciliandum, Conjunctissima quondam fuit Hominiis unio cum Jehovah conditore, ante Adamiticam transgressionem, quam nisi delinquendo dirupisset Pater noster, nullà unquam opus fuisset Reconciliatione; Verùm citissimè homo deflebens gratiosæ unionis & inhabitationis donum penitus amisit, adeoq; pristinam eminentiam miseria excepit lamentabilis. Conformitas cum Archetypo hominem reddebat olim felicissimum sanctimoniâ juxta ac justitiâ florentem Eph. c. IV, v. 24. cum facultatum singularum suavissima esset cum Deo harmonia. Sed per tristissimam apostasiam ex Dei ministro omniumq; terrestrium creaturarum domino, homo factus fuit mancipium Sathanæ servi omnium abjectissimi servus, & planè privatus est favore S. S. Triados.

§. 6. Reconciliatione ergo etiam atq; etiam opus fuit, non solum taxat Protoplasto, sed & singulis ne potibus successoris, si gratia quidem Numinis offensi possiminiò esset reducenda, & hujus Reconciliationis necessitas non ex mutatione conceptus divini (quasi revocasset absq; ullâ intercedente offensâ gratiam homini in foedere perseveranti promissam, haud quaquam etenim scœdifragus est Deus noster gloriosus, & ejusdem dona sunt ἀμεταμέλητα Rom. c. XI. v. 29.) sed ex avulsione generis humani orta est, Velut enim primus hominum parens universum genus humanum revera repræsentavit, ita & singuli ad imaginem Adamiticam geniti filij verè non putativè de primâ illâ apostasiâ participarunt, & consequenter omnes Judicis justissimi odium in se derivantes, Reconciliatione verâ non putativâ indiguerunt.

§. 7. Primum ergo peccatum prima nostræ corruptionis & calamitatis scaturigo fuit, & ex illâ lernâ omnis generis infortunia in nostrum genus derivata sunt, quippe hic est fons venenatus, Jer. c. VI. v. 7. & mala arbor Matth. c. VII. v. 17. Atq; hoc est peccatum istud in quo Persona corripit Naturam. Nam tres sunt peccati species juxta Bonaventuram. *Quoddam peccatum est in quo persona corrumpit naturam, & hoc est peccatum primi hominis; quoddam in quo Natura corrumpit personam & hoc est Originale; quoddam in quo persona corrumpit se ipsam & hoc est Actuale*, cujus vicissim multæ sunt species.

§. 8. Cum verò in exactiori exploratione originalis apostasiæ plurimum momenti resideat, quâ in dubium vocatâ necessitas Reconciliationis suâ sponte corruet, & quantuscunq; labor probationi ejusdem impendens

pendetur, nihilotenus omnino erit frustraneus, res ipsa colligat, & hunc miseriæ & calamitatis nostræ fundum impensius lustremus. Proinde circa hanc avulsionem & apostasiam originalem ponderabimus **I. Avulsionis Originem**, nunquid Deo ullâ ex parte eadem ascribi queat num verò deceptæ voluntati humanæ sit tribuenda? Prius assertum plurimi ex antiquioribus ingenti blasphemiâ propugnarunt, Principem erroris fuisse illum qui simpliciter Primus dicitur omnium hæreticorum sc. *Simonem Magum* Bellarm. affirmat l. l. de statu peccati cap. 1. citatq; verba Vincentij Lirinensis, *Quis ante Magum Simonem Apostolicâ districtione percussus, à quo vetus ille turpitudinum gurgis usq; in novissimum Priscillianum continud & occultâ successionem manavit, auctorem malorum id est scelerum flagitiorumq; nostrorum ausus est dicere creatorem Deum?* Deinde *Cerdensis, Marcionistas, Priscillianistas, Manichæos*, hunc errorem sparsisse, & eundem imprimis à *Florino*, Montani discipulo publicè divulgatum esse l. c. Bellarm. docet, & addit, Eundem fuisse plusquam hæreticum, cum id ausus fuerit palam asserere, quod nullus hæreticorum publicè asseruerat. Idem propemodum non verentur asserere & tueri, qui Calvini castra sequuntur, namq; sequentia jamdudum orbi exposuerunt emblemata, *Calvin. l. 3. Instit. c. 23. §. 7. Cunctos mortales in unius hominū Personâ morti æternæ mancipatos fuisse, Scriptura clamat, Hoc cum Naturæ ascribi nequeat, ab admirabili DEI consilio profectum esse minimè obscurum est* Et paucis interpositis, *Iterum quæro unde factum est, ut tot gentes una cumeantur infantibus æternæ morti involveret lapsus Adæ absq; remedio, nisi quia Deo ita visum est, Decretum quidem horribile fateor. infirmari tamen nemo poterit, quin præsciverit DEUS, quem exitum esset habiturus homo, antequam ipsum conderet, & ideo præscivit quia Decreto suo sic ordinarat. In Comment. Genes. c. 3 hæc habet; Flexibilem DEUS hominem creavit, tentari non modò passus est, sed & voluit. Nam & serpentis linguam diabolo, præter ordinarium usum commodavit, quemadmodum si quis alteri gladium & arma suppediret, cum infelix evenit illi esset præcognitus, remedium quale poterat non attulit. Hæc singula dilucidius interpolare placuit Beza in Colloq. Mompelg. p. 123. Justitiam, ait, nam DEUS declarare non potuisset nisi cum ad æternam damnationem destinasset. Et p. 525. Non temere cecidit homo in integro statu constitutus, Si non temere certè ex providentiâ DEI, quia evenire oportuit quod DEUS decrevit, qui in hominū lapsu sibi viam & rationem qua siver,*

us

et gloria ejus in declaratione misericordiae & justitiae suae manifestaretur. Et paulo post, Ut DEUS finem creationis hominis consequeretur, oportuit Evam & Adamum per Satanam decipi, ut misericordiae in condonando delicto locus esse posset. Conspirant cum his Zanchius, l. 5. de Nat. DEI p. m. 736. Fatemur factum fuisse DEI consilio & voluntate ut Adamus lapsus sit & ut nos omnes in hanc conditionis miseriam, qua nunc sumus irrevocati, deciderimus, Martyr, in L. C. Piscator in Disput. de praedestin. Aliorum qui essata expendere gestit, adeat Dn. Hutter, in Iren. p. 261. & Menzerum in Exeg. A. C. p. 510, & 31. Meiss. Ant. Dec. 1 D. 3 q. 4.

§. 9. Nunquam autem potuit vel poterit animus satis abhorreere à crudis & insulsis istis assertis, quae quamvis nonnulli modernorum palliare, & mitigare satagant, alii tamen absq; fūco animorum sensa exprimentes eandem Thesin adhuc dum propugnant, quod ex nuperrimis Thematibus Belgici cujusdam Theologi celebratissimi ad oculum declarare in promptu est. Emunctioris naris qui sunt, omnino ab hac discedunt sententia Dd. Calviniani. *Musculus* in L. C. ait, *Nostrum est hanc omnipotenti & justissimo DEO simpliciter dare voluntatis libertatem & justitiam, ut nihil velit aut faciat, immo ne facere quidem possit, quod sit malum, quomodo enim inestimabili illa divina bonitas Naturae mali aliquid vellet, amaret aut faceret?* Rivet, Disp. de Pecc. primo, *Non absurdum est concurrere aliquid ad actionem, non tamen ad actionis inordinationem*, Franciscus Junius hanc quoq; reliquorum blasphemiam satis refellit, dum astringit, *In nostris actionibus affectui vitium à principio proximo. quae verò supra sunt nullà in culpā esse, quandoquidem causae bonae sit bonus effectus.*

§. 10. Nullà verò ratione DEO Optimo, & Justissimo Adami-
ticae Apostasiae & lapsus excitatio, origo, & cooperatio ascribi poterit, Luculenter hoc evincere promptum est, partim ex *Historica descriptione*, ubi offendimus Deum sub mortis comminatione lapsum prohibuisse, Gen. c. II. vers. 16, 17, & c. III. vers. 11. omnesq; causas ad lapsum concurrentes severà puniisse vindictà, Gen. c. III. vers. 14, 15, 16. Nunquam vero amator veritatis astringet, Deum illa opera decernere, excitare, adjuvare, quae ipse non saltem prohibet, sed quorum causas etiam pœnis afficit. Hac ratione enim idem objectum & vellet & non vellet, voluntatemq; in seipso reconditam habetet, quae revelatae voluntati prorsus contrariaretur, quae dictu & auditu absurda esse, quivis dignoscet; partim ex *Distorum Scripturae evolutione*, quibus apertissime negatur Deum peccata

cata velle. Expendantur loca Pl. v. v. 3. Pl. xi, v. 6, & Zach. viii. 17. Jac. c. i. v. 13, Quamvis etenim ab ipso rerum primordio Jehovah naturam conservavit universam, adeoque actionum à creaturis effectarum certo modo autor sit, attamen ad ἀπαξίαν promovendam nullatenus concurrat, absolutissima enim DEI Sanctitas & Bonitas hoc nunquam admittit. Hoc non tantum agnovere Orthodoxi Patres, & primitivæ Ecclesiæ lumina, Nazianzen. *DEUS nullo modo causa est peccati, quippe naturâ bonus, vitiumq; ejus est qui eligit.* Chrysost. *Satiùs fuerit sexcenties defodi, quam Deum audire talia per nos,* Augustin: *Omnino non invenio, non inveniri posse, & prorsus non esse confirmo, quomodo tribuantur peccata nostra Creatori: sed ipsi gentilium Doctores defectu rationis eousq; pervenerunt, ut veriti sint Numini attribuere originem mali, ita enim Plato, Bonorum quidem solus DEUS causa est, malorum autem quamlibet etiam præter Deum causam querere debet, Nā malorum causam alicui esse Deum. refellendum est omnino, nec permittendum hoc quengquam dicere in sua civitate* Argumenta quæ pro illâ sententiâ è Scripturâ depromuntur examinata reperies apud D. Chemnit. *L. de causa Peccati* p. m. 190. & seq. Præsertim consule *Franzium in Tractatu de Interpretat. Scripturæ.*

S. II. *Instas;* Causa tamen secunda nihil potuit efficere absq; influxu Causæ primæ, proinde neq; Adam quicquam potuit absq; DEI influxu; Sed dudum hunc retorserunt arietem veritatis athletæ, qui rite illustrent, Causas secundas subordinatas rectè sese habentes nihil quicquam posse absq; causâ primâ, quantisper rectè agunt, Sed in ἀπαξίᾳ atq; vitio promovendo nimium quantum valet. Causa secunda absq; primâ; Intuere *claudicantis progressum & motum*, ubi duo offendes, quorum alterum est motus s. ipse incessus, alterum defectus in illo ipso incessu: Motus claudicantis est à potentiâ locomotivâ, cujus beneficio claudus æque gaudet ac cæteri concinnè progredientes; Defectus verò in incessu atq; ipsa claudicatio non facultati & virtuti motivæ, sed luxationi tibiarum ascribenda; Sicut ergo defectus claudicationis reducitur non in virtutem motivam, sed in tibiam curvam, cum tamen à potentiâ locomotivâ causetur quicquid est motionis in claudicatione; Consimilem in modum defectus secundæ causæ non est reducendus ad Causam primam, quæ quidem causa, est quod secunda agat, sed non est causa quod vitiosè agat, s. quod actiones secundæ causæ sint cum defectu, Sed sicut locomotiva tibiam

B

biam

Prima movet quāvis est, & talis quoq; incessus est, ita & Deus Naturam sustentat qualis est. Atq; hoc simili D. August. suo sæculo usus fuit citante D. Chemn. l.c. p. m. 170. Alij rem illustrent à duo *Phœnix* cytharæ pulsata, cœteri ab inordinato motu *automatum*. Largimur ergo ad omnes actiones causarum secundarū concurrere primam, sed inficiamur eodem modo ad singulas concurrere, Ad bonas enim non solum sustentando sed & adjuvando & operando concurris, In malis verò licet naturam sustentet, nequaquam tamen adjuvat voluntatem ruentem contra divinum ordinem, Namq; prima Causa recte se habens movet secundas ita, ut nihil agat adversus seipsam, adeoq; ad malum non mover, quia hoc est contra Causam omnium primam quæ est ipse Deus.

§. 12. Obvertis, Denm nihilominus lapsum & avulsionem impedire potuisse, & vigore bonitatis debuisse, quomodo apostasia non fuisset commissa, dum modo tentationem non permisisset, ex quā tantum præsciebat malum esse oriturum. Sunt qui censent Dei omnipotentiam, Providentiam, Justitiam, Misericordiam, pulchritudinem Universitatis ex permissione tentationis emicuisse, quos suo relinquimus loco. Pet. Molinaus citante D. Dorfb. in Disput. de Rapin Majestati §. 17. statuit, bonum esse non potuisse, nisi & malum esset, hinc astruit; Si malum non esset, non cognosceretur quid sit bonum, & nec justitia quæ punit, nec misericordia, quæ ignoscit, cognita fuissent, nisi malum esset, & dum ignoratur misericordia & justitia DEI, Deum perfectè cognosci, & proinde perfectè amari non posse. Sed meritissime hæc tanquam à vero abludentia repudiantur, Nam positis his assertionibus, sequitur malum facere per se, ad cognitionem boni requiri, & per se bonum esse ut malum sit, sequitur etiam necessarium esse ut malum sit, & bonum esse non posse nisi malum sit. Pulchrè August. de permissione tentationis hæc attulit: Cur non permitteret DEUS ut ab Angelo malo primus homo tentaretur, quandoquidem sicerat institutus, ut si de adiutorio DEI fideret bonus homo, malum Angelum vinceret? Chrysost: Manifestum, inquit, Deum noluisse Adam peccare, qui voluit eum ante delictum præstruere, Potuit Adam DEO parere quod noluit, quia consentire diabolo maluit.

§. 13. Cum remota sit sententia quæ ad Deum Opt. lapsus originem refert, relinquitur, quod humanæ voluntati à dæmone, deceptæ sit tribuenda, Gen. c. III, v. 6. Rom. V. v. 12. Licet enim voluntas à DEO esset creata cum naturali ad bonum propensione, nihilominus libera erat, facul-

facultatemq; habebat à bono sese avertendi; Assensus verò vitiosi voluntas quidem causa fuit, non tamen quâ voluntas, aut quâ bona, sed quâ vitiosa, vel quatenus sponte à lege deflectebat, vitium namq; in voluntate, non ab ipsâ voluntate per se, sed per accidens fluxit. Præcessit, autem hunc appetitum error in intellectu, qui ratus est bonum esse, quod minimè fuit tale; Judicium verò istud falsum ex diaboli persuasione oriebatur. Veruntamen seduxit Tentator hominem, non intrinsecâ voluntatis humanæ ad peccandum determinatione, sed adornatâ fraudulentâ svasione, bonitatem objecti demonstrati mirificè amplificando, ut hominis desiderium ad defectum excitaret, & in flagitii societatem flecteret, Fusius illa explanantem vide *D. Meiss. l. c. d. 4. q. 2.*

§. 14. Examinatâ avulsionis Origine, deveniendum est (2.) ad Propagationem s. derivationem, & videndum quomodo hæc gangrana serpere potuerit ad posteros. Orthodoxi præviâ Scripturâ demonstrant, per carnalem generationem hoc originale malum ab Adam in omnes & singulos posteros, ne embryo quidem in utero matris excepto Job. c. XV. v. 14. Psal. LI. v. 7. (sed solo & unico Salvatore tantum exempto Dan. c. IX. v. 2. Luc. c. I. v. 35.) propagatum esse, nam uti Adam in lapsu tristissimo universum genus humanum representavit, & primo delicto non propriam tantum personam, sed & naturam ipsam corripit, ita eandem peccati originali infectam posteris communicavit. Corrobórari ista queunt examinatis locis Gen. c. V. v. 3. Joh. c. III. v. 6. Eph. c. II. vers. 3.

§. 15. *Pelagius* suo seculo (vixit autem ut in aprico est, sæculo quinto Anno 415. & à *D. Augustino*, qui illius *ὁμολογῶν* erat, masculè fuit refutatus, illiusq; errores introducti in Ephesinâ Oec. Synodo sunt exterminati, de quo consulatur Hist. Ecclesiastica) deliravit peccatum transire tantum exemplo & imitatione. Rationes verò partim ex promptuario Philosophico rationis, partim ex Scripturæ gazophylacio desumptas, examinatas & discussas evolve apud Chemn. L. L. C. C. p. m. 262, & seq. Edir. Francof. in quarto. & alibi passim.

§. 16. *Socino* ludicrum hoc videtur assertum de propagatione delicti & corruptionis originalis, *Quomodo*, ait, *sine propriâ culpâ periret genus humanum, quod ne perire quidem potuit, cum adhuc nondum esset.* Cum verò sibi obstare animadverteret locum Ebr. c. VII. v. 9. eundem hoc diluit responso, quod in isto ratio essendi vera non indigetur, idq;

ex vocibus adjunctis ὡς ἐν ᾧ ἐπεὶ colligere satagit. Verum siue antecedentem Adami conditionem, ponderemus; qua non ut unica persona individualis, sed ut totius generis humani radix fundamentalis deliquit; seu conjunctam DEI prohibitionem, quæ non solum Parentem, sed ipsos quoque posteros concernebat; siue subsequentem panarum immisionem; qua omnes, etiam tenelli infantes horæ unicæ sunt mortis pœnæ subjecti, fatis evidenter constat, omnes in Adamo culpæ reos esse factos, cum alias injustè pœnæ submitterentur. Licet ergo poseri subsistentiâ propria extra causas non gauderent, habuere tamen esse suum ἀρεμὰ τῆς in Adamo, velut & Levi dicitur fuisse ἀρεμὰ τῆς in lumbis Abrahæ Ebr. c. VII. v. 10.

§. 17. Urgemus DEI pronuntiatio Gen. c. VI. v. 5. ubi de Homine affirmatur quod הָיָה כָּל דְּבַר רָע לְבוֹדָרָע כָּל יָצָר מַחֲשַׁבָּת לְבוֹדָרָע כל & seq. c. VIII. vers. 21. additur vox מְרַעֲרָע, Non aliquod tantum figmentum humani cordis sibi relictum malum est, sed *Omne*, non ex parte, sed *totum* & *Tantum*, non aliquo tantum tempore, in virili vel senili ætate, sed *in ipsa pueritia* & ab excussione malum est, non in oculis dumtaxat humanis, sed & *in ipsis DEI oculis*. Hæc verò malitia non aliunde nisi ex corrupta generatione & propagatione profecta est. Quæ pro isto loco evertendo Volkelius l. 5. de verâ Relig. p. 594. congescit, eadem facilitate rejiciuntur quæ astruuntur. Præcipue nostram fulcit sententiam D. Paulus Rom. c. V. vers. 12. ubi indicat, quod δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον ἐσθλῆ, καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος, quid dilucidius afferri poterat pro declaratione laxis originalis per Adamum in nos derivatæ? non enim hic sermo est de peccatis actualibus, sed de quodam communi & naturali, quia innuitur aliquod certum peccatum per generationem in omnes propagari, siquidem omnes dicuntur hoc peccato infecti, quod de certo actuali peccato haud est verum; dehinc pœnæ ejus, mors videlicet omnibus est communis, etiam infantibus ex utero prodeuntibus qui tamen actualiter nondum peccarunt, quod satis constat. Sed arbitrantur Sociniani sese hoc telum facile effugituros, in Carib. Raesv. p. m. 252. Non habetur eo loco, in Adamo omnes peccasse, verum in Græco verba sunt ἐφ' ᾧ quæ passim interpretes reddunt Latine, In quo, quæ tamen reddi queunt per particulas quoniam, aut quatenus ut ex allegatis locis similibus videre est. Hoc omnes illos novisse inquit Smalzius, qui

Græcæ

Græcæ linguæ vel tantillum periti sunt; ad quam sententiam proxime quoque accedit *Erasmus*, qui causaliter hæc verba esse exprimenda docet, Verum non quaeritur, an ita verti possit, sed an isto modo verti debeat. Evidens est quod Christus Adamo hic opponatur, velut E. in Christo omnes obediendo facti sunt iusti vers. 19. ita in Adamo omnes peccaverunt. Argumentamur; Quisquis per aliquod delictum non tantum fit inobediens & reus culpæ, sed & particeps pœnæ, ille omnino isti delicti fit particeps. Sed per Adami inobedientiam constituti sunt multi peccatores, inobedientiæ rei, & pœnæ participes, E. Versione quod concernit, opportunè *Beza in Notis ad N. T.* monuit, novum non esse ut *pro eo* accipiatur, ut Marc. c. II. v. 4. & Ebr. IX. v. 17. & passim apud idoneos autores, *Erasmii* autem errorem jamdudum ab Augustino, esse refutatum indicat, & concludit voces *ἐφ' ᾧ* de uno illo homine ut humani generis stirpe esse intelligendas, Fuit enim omnino afferenda ratio, cur ab uno homine peccatum, & mors in omnes homines pervaserit, nec alia affeiri potest.

§. 18. Sed nulla probabilitate hoc astrui videtur, unicum peccatum omnes & singulos corrupisse posteros, hinc *Racovienses l. c.* docent, *Lapsus Ade cum unus actus fuerit vim eam quæ depravare ipsam naturam Adami, multò minus verò posterorum ipsius posset, habere non potuit. Ipsi verò id in penam irrogatum fuisse, nec scriptura docet, & Deum illam, qui omnis æquitatis fons est, incredibile prorsus est id facere voluisse.* Hæc prolixius dilucidavit *Volkelius l. 5. de vera Relig. c. 18 p. 548.* Sed quamvis hæc rationis somnia ad suos ablegare cancellos liceret, illud tamen reponere libet, ipsam satis experientiam reclamare huic assertio, quod unicus actus non habeat vim depravandi naturam & posteros, unicum enim actum homines pessumdedisse, mortem intulisse, imaginem Dei & gratiâ pristinâ toti generi eripuisse, ex scriptura luculenter colligitur, Expendatur vel unica *Gehasi* pœna, qui unico actu avaritiæ & inobed. commissa attraxit lepram non sibi soli, sed & posteris 2. Reg. V. v. 27.

§. 19. De propagatione hujus mali cum constet, reliquum est, ut brevissimè attingamus (3) Depravationē ex hac avulsione & apostasiā ortam. Gravissimum sane fuit delictum, quo gravius posse dari negat *Bezzarum l. 3. de stat. pecc. c. 10.* & concedit *Bonaventura*, si gravitas sumatur *extensivè*, resp. latitudinis ad omnes homines se extendentis, non tamen si sumatur *intensivè*, cū peccatū in Sp. S. & finalis Nominis

divini blasphemia majorem habeant malignitatem, de quo alias, Conf. Meissn. Dec. 1. Anthropol. Diss. 4. q. 4. gravissima proinde subsequuta est depravatio, quæ non tantum involvit *Boni concessi* *ἐξουίαν* & *amissionem*, includitq; imaginis divinæ destructionem, quam *intellectus cecitas*, Act. c. XXVI. v. 18. Eph. c. IV. v. 18. *Voluntatū pravitās* Gen. c. VI. v. 5. Job. c. XIV. v. 4 & depicta *nostra calamitas* Ps. XIV. v. 2. Rom. c. III. v. 12, 13. apertissime declarant; sed & *Mali contrarij successionem* & *ἰερίαν* quam confirmamus partim ex ipsa habitus mali & vitiosi natura, qui sanè non est aliquid merè privativum, sed est defectus aliquid positivum conjunctum habens, partim ex peccati operativa inherentia, quam scriptura hinc inde astruit Rom. c. VI. v. 17, 18, 21. Ebr. c. XII. v. 1. Jac. I. v. 15.

§. 20. Qui Pontificis Decreta pro Oraculis venerantur, ab orthodoxia hic longè recedunt, autumantes Peccatum originale ex apostasià Adamitica proficiscens tantum esse boni seu justitiæ originalis privationem, & positivum malum hic non agnoscunt, Callidè autem *Conciliabulum Tridentin.* sess. 5. Dec. 1. propriam hujus mali rationem silentio involvit, quod *Andræus* secretorum hujus Concilij conscius consultò factum esse dicit; Hujus verò erroris examen ad sedem propriam Loc. de Peccato Orig. ablegamus, & imprimis illam Privationis distinctionem advertendam esse arbitramur, qua *alia* dicitur *simplex*, *meramq;* *notat carentiam*, ut cecitas & tenebræ; *alia habitualis*, quæ *conjuncta est cum contrariâ formâ* ut Morbi. Ad priorem speciem Pontificij depravationem illam quæ lapsus imputata est, ad posteriorem verò Nostrates referunt, quia ita est *ἐξουίαν* justitiæ, ut simul includat *ἐξουίαν* injustitiæ & concupiscentiæ depravatæ. Conf. *Himmel. Syn. Diss.* 9 §. 40.

§. 21. Offensionem in Reconciliatione Placatio excipiet, quâ non succedente, nulla obtinebitur Reconciliatio. Deus in sæcula benedictus, per delicta gentis humanæ maximopere offensus, non nisi per Filium Unigenitum ejusdemq; lytron pretiosissimum placari voluit potuitq; quæ res cum indigeat explanatione ulteriori, exhibemus in proximè subseq. Membr. ipsam placationem, Ideoq;.

§. 22. Membr. II. Deum Reconciliatione placandum offert. Hominis equidem requirebat miseria, ut de Reconciliatione quam maxime sollicitus fuisset, & velut Absalon per Joabum omnem movebat lapidem, ut flecteret cor Patris offensi, Regemq; sibi reconciliaret

liaret iratum, pariter & nostri generis indigentia & extrema calamitas poscebat, ut quibusvis mediis offensi Numinis ira & indignatio averteretur, secus si faceret, æternum sibi supplicium juxta cum dæmonibus paratissimum fore ignorare non poterat, non debebat, sed ecce fugitivus apostata adinstat muscæ in venenatis aranei infernalistelis seipsum magis magisque intricabat, & titionum gehennæ numerum certissime auxisset, nisi de Reconciliationis mediis Cor Patris beneficentissimi fuisset sollicitum.

§. 23. Coeterum duo sese h. l. nobis afferunt excutienda (i) Dei naturalis adversus peccatum ἀντιπάθεια, quæ ideo primitus illustranda erit, ut evidens fiat, Deum facillimo negotio hanc rem expedire haud potuisse, & subsequens Dei Φίλανθρωπια exactius delineari queat. Ἀντιπάθειαν Dei adversus peccata dilucidissime constare autumamus ex Gratia divine pristina amissione & contrà ex subsequenti gravissimæ pene immisione. Gratia amissionem qui probatu difficilem censeret, illum in maximâ rerum sacrarum ignoratione versari oportet, si etenim vel solam Protoplastorum evolvamus historiam, abunde elucescet, quanta successerit jactura gratiæ divinæ, adeo ut ne quidem per diem integrum liceret Adamo in horto Eden commorari. Neque est quod quisquam miretur hanc benevolentiae subtractionem, cum nunquam conspirare queat Deus cum prævaricatoribus, quamvis sibi quandoque impunitatem polliceantur, Ps. l. v. 21. hinc Deus ipse odium suum emphaticâ quaestione hoc expressit Jer. c. II. v. 7. & 9. הֲעַל אֱלֹהִים לֵן אֶפְקֹר וְעַם כְּגֹי אֲשֶׁר כֹּזֵב לֹא חֲתֻקָּם נִפְשֵׁי

§. 24. Hoc odium adversus peccata est naturale Deo, neque unquam Deus potuit vel poterit non odisse peccatum, cum illud ipsum semper sit malum, adeoque Deo velut Bono constantissimo semper contrarium. Sophisticantur equidem adversarii non esse hoc de natura Dei, neque eius essentialem esse proprietatem ita odisse peccata ut vindicet, sed hunc esse liberrimæ voluntatis effectum censent, velut à libero Dei nutu dependet, quod hodiernum diem ætæ ætæ, crastinum contrà nebulosum efficiat. Proinde vindictam Dei quam adversus delinquentes exercet, non ex naturali Dei odio proficisci autumant, quo flagrat contra delicta, sed potius quod sit liberrimæ voluntatis decretum quod quovis tempore mutare potest, Volkeltius l. c. l. i. p. 313. Hic animadverti potest, odium
 671 AM

iram divinam nec ipsam Dei essentiam, nec naturalem in Deo qualitatem esse, quæ nimirum in illo plane & perpetuo resideat.

§. 25. Sed longè rectius à veritatis spiritu erudimur, qui genuinè mundum arguit de peccato Joh. c. XVI, v. 8. aliud declarant tonitrua & fulmina Legis contra transgressores expressa Conf. Deut. XXVII. v. ult; aliud evincunt Prophetica Oracula, Ps. V. v. 5. *אלה לא ירשע* neq; h. l. solum complacentiam denegat David, sed & abominationem indicat v. 7. vox *תעב*, velut enim abominamur rem nobis maximè horribilem & inimicam, adeo ut visus, gustus, olfactus & alterius sensus usu & participatione indignam reputemus, ita & in Dei oculis peccata sunt *תועבות* abominationes, Lev. c. XVIII, v. 26, II. Reg. XVI. v. 3. res adeo inquinatæ, extremè fœdæ & fordidæ, ut nauseam moveant animæ Dei. Conf. Deut. c. XXV, v. 16. ubi cum certas species delictorum recensuisset Moyses, demum concludit *יהוה כל עשה אלה* & generalem hanc subnectit formulam, *כל עשה עור*, non ergo abominatio hæc ad certas tantum restringenda est prævaricationes, sed sese ad omnes extendit. Plura qui desiderat, expendat Ps. XI, v. 6. Prov. c. XV, v. 9. Jer. XLIV. vers. 4.

§. 26. Adumbratum est hoc odium in Viris sanctissimis, qui ob odium zelumq; adversus peccata Deo fuere prægrati, hinc Pinehas Principem Israëliticum occidens, Elias Baliticos sacrificos è medio tollens, haud quaquam è Dei favore exciderunt, sed potius rem Deo gratissimam fecerunt, quæ facta nunquam approbasset Deus, nisi ex iusto zelo & odio essent profecta; Ex quo luculenter colligitur, quantum sit Jehovah odium adversus delicta. Conf. Apoc. c. II, v. 6. David de seipso pronuntiat, quod Dei osiores & peccatores odio prosequatur, & quidem perfecto Ps. CXXXIX. v. 22 *תכלית שנאה שנאתים* (quorum substantivorum prius venit pro adjectivo, illustrante Glassio l. 3. Philol. sacr. tr. i. p. m. 26.) quod si verò David odio perfecto, certè Deus perfectissimo odio prosequitur & abominatur peccatum; Perfectiones enim creaturarum in Deo sunt eminenter.

§. 27. Hinc constare arbitror principiam iræ Dei adversus peccata non esse duntaxat voluntatem liberam, sed odium in Deo adversus peccata esse intrinsecum & naturale. In creaturis quandoq; odium est affectus interius & naturalis adversus certas res, quod naturalem *ἀντιπάθεια* indigitamus, quandoq; verò & quidem sæpius est actus voluntarius

tarius ex liberâ voluntate promanans. Ejusmodi actus liberæ voluntatis in Deo non est illud odium, cum etenim Deus sit justissimus, constantissimus & immutabilis, non potest ejus odium cadere nisi in rem, per se odio dignissimam, qualis certè est peccatum, ubi Deus non potest non odisse peccatum, quod ipsum in hominibus sese longè aliter habet, Vid. Pl. L. v. 21. Finge autem Deum pro suâ libertate & odio posse prosequi peccata, & pro libertate voluntatis etiam non posse, exinde consequeretur, posse Deum pro liberrimo arbitrio admittere malum, illoq; non offendi, quod è diametro adversatur divinæ bonitati, & revelatæ voluntati; quod si enim Deus aliquando non potest irritari peccatis, qua veritate astringetur quod ejus ~~DEI~~ ipsa anima & natura abominetur illud Pl. XI. v. 6. Expendantur præterea quæ peccatoribus odium Dei in se derivantibus à spiritu tribuuntur nomina, sc. quod sint hostes DEI, Rom. c. V, v. 10 Filij iræ, Eph. II, v. 3. sub legis maledicto Gal. III. v. 13. & mortis dominio Rom. c. V, v. 12. &c. Conf. D. Calov. Disp. 8. in Aug. Conf. 1b. 38.

§. 28. Hoc odio evictio Justitiæ vindicatrix DEO essentialis exactius dignoscetur, hæc etenim falsissima est Socinianorum hypothesis, in DEO talem Justitiæ vindicatricem misericordiæ oppositam non dari, adeoq; satisfactione Christi, quâ tali justitiæ satisfaceret, haud fuisse opus: Conf. Socin. de servat. p. I c. 1. Sed hanc justitiæ ejusdemq; actum *Compensatorium*, quo bona præmiis compensat, & *Vindicatorium* quo mala severe punit & castigat Lex Mosaica nobis ad oculum depinxit, illum Lev. c. XVIII. v. 5. Rom. c. X. v. 5. hunc verò Gen. II, v. 17 & Deut. c. XXVII. v. ult. Dicitur autem hæc Justitiæ Deo *essentialis*, quia cum simplicissimâ ejus essentiâ instar reliquorum Idiomatum convertitur, & sicut de aliis Dei proprietatibus exactibus secundis judicatur, cum actus secundi semper præsupponant primum, ita quoq; exactibus justitiæ Dei nostri gloriosi vindicatoriis Justitiæ hanc vindicatricem Deo essentialem esse arguimus. Expendantur quoq; scripturæ dicta de odio Dei perfectissimo loquentia, & patebit hanc Vindicatricem Justitiæ revera esse Naturalem.

§. 29. Sed plurima depromunt adversarij tela, quæ vibrent contra hanc veritatem, (1) Deum ajunt *absoluto gaudere imperio*, & *pro voluntate liberrimâ homines morti mancipasse*, *iisdemq; vicissim ex liberrimâ voluntate pœnam remittere, eosq; morti eximere posse*, Verùm uti prius

C

assertum

asserunt est falsissimum, quod morti manciparit homines pro libertate voluntate, cum inde sequatur non tam peccatum, quam Dei voluntatem esse causam mali & damnationis hominum, cui unicum duntaxat Dei iuramentum opponimus Ezech. c. XVIII, v. 32. ita & posterius sciret absurditate & falsitate; Libertas namq; Dei in agendo non est opponenda iustitiae, neq; enim in & per se contrariae sunt hae proprietates, cum sint ipsa DEI essentia, quae ut simplicissima, ita omnis contrarietatis experta est; Proinde sic Dei libertas erit asserenda, ne tamen ejusdem tollatur iustitia, habet quidem absolutum imperium & nulla lege obstrictus est, veruntamen quod hominibus dicitur Lex Dei praescripta, hoc Deo dicitur Natura, & quamvis pro absoluto imperio de suo jure remittere possit quantum velit, nihominus contra naturam agere non potest, sed ita sui juris est, ut seipsum tamen nunquam neget: alias ex eadem libertate voluntatis colligere liceret potentiam peccandi, quam tamen nullus sanæ rationis admittet, cum non tantum liber sed & Bonus sit.

30. (2) Urgent Postquam haec iustitia essentiali, peccata omnia indiscriminatim esse punienda, At verò non omnia, sed tantum ea quae cum impietate juncta sunt Deus punit, reliqua verò impunita ex gratia remittit; Admittimus profecto omnia puniri peccata, impenitentium quidem inchoatè saepius in hac vitâ, consummativè autem in gehennâ; poenitentium vero peccata in Christo satis punita sunt, qui in se penam derivavit, ut creduli pacem nanciscerentur, Esa. c. LIII, v. 9. & solvit quod non rapuerat Psal. L XIX, v. 6. qui poenitentibus iustitiam largitus est, 1. Cor. 1, v. 30. & 2. Cor. V, vers. 21. Praesertim (3) obvertunt immensum Dei amorem huic iustitiae vindicatrici esse oppositum, commendavit etenim Deus charitatem ipsos hostes diligendo, Rom. c. V, v. 8. Joh. III, v. 16. 2. Cor. c. V, v. 19. atq; imprimis in S. Codice Jehova praedicatur ob tarditatem irae, quod sit E N T A M E N T I A M I R E

turas calamitatum cœno immerfas, quod opus est Conditoris Patrisq;
misericentis, odio verò prosequitur legis transgressores, quod opus est
Judicis indignantis. Nunquam ergò solitaria Dei Misericordia est respi-
cienda, quod Epicuræi cæus securitati litantis proprium est, sed & Justi-
tia simul expendenda, quod graphicè illustravit insignis V. T. Ethicus
Syrac. c. V. v. 6, 7, & c. XVI, v. 12.

§ 31. Nondum averfa fuit ira Dei post gratiæ amiffionem, sed ul-
terius manus extenfa est ad *Pœnæ immiffionem*, Esa. c. V. v. 25, eademq;
non fuit duntaxat temporalis, sed & æterna. Temporalem quod concer-
nit impiis inflictam, illa quidem reliquis eorum pœnis accenferi potest,
fufficiens tamen pœna non est, sed ifta communis est impiis ac piis, ubi
tamen exactè difcernenda sunt *δοκιμασία* & *τιμωρία*, Illa ut plurimum
filijs decernitur, ac potius caftigationis paternæ quam pœnæ nomen me-
retur, cum refipifcentes à peccatis per fidem à pœnis fiant liberati, Gal. c.
III. v. 13. *τιμωρία* verò ut plurimum infligitur impiis, partim ut fit avoca-
mentum à delictis, dummodo fuerint corrigibiles, partim ut fit princi-
pium futuri doloris, fi fuerint refractarij & contumaces. Neq; est quod
quisquam cenfeat nimis rigorofam effe duplicem pœnarum immiffio-
nem, cum reprobis & temporales luant pœnas, & præterea æternas, adeoq;
bis exigi folutionem à iuftitiâ; Nam una eft ira quæ per incredulitatem
derivatur in malignos, & in morte manens continuatur in futurâ vitâ,
quam fibi antehac perfeveranti contumaciâ attraxerant, neq; putandum
fupplicium fuperare delictum, cum fatis grande ob infiniti Numinis of-
fenfionem reperiri vix queat. Æterna verò pœna fufficiens & ordinaria
eft, quæ prævaricantibus vigore iuftitiæ divinæ decernitur, & iuftiffimè
pro peccato etiam momentaneo æterna conftituitur perditio; magni-
tudo verò abominationis ob quam adeo excandefcit divina ira, non ex
fola contumaciâ, vel duratione petenda eft (namq; in quibusdam acti-
bus delictorum minima eft duratio, ut ex adulterio & homicidio collige-
re licet) fed imprimis ex offensa Numinis infiniti: Quo enim excellen-
tior dignitas & amplitudo offensa Regis, eò grayior æftimatur ipfa offen-
fio, & grandior infligitur animadverfio, cum itaq; quovis delicto mini-
mo irriterur Majestas & iuftitia infinita, & accendatur fervor iræ infinitæ,
eadem non nifi infinito Mediatoris infiniti fupplicio perfecte eft
placabilis.

§ 32. Hucusq; exhibuimus divinam *ἐνταλμα* adverfus deli-

Et, nunc ejusdem lustremus *Φιλανθρωπίαν* passim in scripturâ decantatam, Deut. c. XXXIII, v. 3. Joh. III, v. 16, Tit. c. III, v. 4. quæ stupendâ admiratione dignissima est, cum Deus irâ flagrantissimus nihilominus gratiosæ clementiæ temperiem erga miserrimos abjectissimosq; declaraverit hostes. Admirabundus olim affectum Davidis benevolentissimum deprædicabat Saul. 1. Sam. XXV. vers. 20. Num quisquam hostem suum offendens eundem ad optimam dimitteret viam? sed quantus ille est divinæ thesaurus benignitatis? Non dimisit tantummodò DEUS hostes, sed & ipse reduxit in viam, atq; hæc est ruptura cordis Jer. XXXI, v. 20. hæc sunt viscera misericordiæ Luc. c. I, v. 71. hic est thesaurus benignitatis Rom. c. II, v. 4. Hanc immensam DEI *Φιλανθρωπίαν* omnes orthodoxi devotè agnoscunt, & propugnant, adeoq; cardo controversiæ inter Socinianos & Nostrates agitata, in probatione divinæ charitatis & propensionis erga miseriam humanam haudquam vertitur, sed ab illis pessimè hæc cum divinâ justitiâ committitur. Genuinū ergò Controversiæ statū formare perutile fuerit. *Conf. D. Thum. Synops. de Articul. fidei p. 374. de off. Christi. & D. Hulsem. Brev. c. 7. ib. 2.*

§ 33. Eousq; verò progressa est inestabilis & imperscrutabilis Jehovah *Φιλανθρωπία* ut neq; pepercerit unigenito & *ἰδίῳ* filio Rom. VIII, v. 31. sed eundem pro nobis fecerit *ΠΩΝ* & peccatum 2. Cor. c. V, v. 21. omnium sc. peccatorum nostrorum culpam & poenam ipsi imputando, & succollando, unde commendatio divini favoris ex hoc opere imprimis elucescit, Rom. c. V, v. 8. Hæc fufius consideraturi in subseq. Membro, quod est

§ 34. III. *Membr. expendens Reconciliatoris officium,*
Cum Deus per delicta à genere humano remotior factus, & ad iram irritatus esset Esa. c. LIX, v. 2. placamentum requirebatur, ad flectendam Dei iram & vindictâ, quod non nisi ab intermedio aliquo Reconciliatore offerri poterat. Tanto verò operi Reconciliationis perficiendo ne Angeli quidem pares erant, cum meræ sint & finitæ creaturæ, famulatu Deo subservientes Ebr. c. I, v. ult. suisq; meritis hominibus nihil impetrantes cum sint conservi, Ap. XXII, v. 9. nedum homines huic sufficiebant muneri, cum in eodem miseriæ luto omnes hæreant inftar latronis, Luc. XXIII, v. 40. cumq; carum nimis & augustum requiratur placamen pro expiatione animarum Ps. XLIX, v. 9. Deus autem qui in Christo fuit 2. Cor. V, v. 18. uti voluit Ps. XL, v. 8. ita & solus potuit frangere sigilla

figilla iræ divinæ Apoc. c. V. v. 3. & 5. quæ super omnes antehac revelata Rom. c. I, v. 18.

§. 35. Controvertitur autem h. l. annon Deus vel potuerit vel voluerit absq; omni interveniente reconciliatoris placamento & satisfactione delicta humano generi omnino remittere? Quæstionibus ad scripturæ S. lydium lapidem examinatis patebit, Negativam sententiam esse arripiendam. Dico (1) *Deum salvâ justitiâ & promulgata sententiæ veritate haud potuisse*, Decretum enim comminatorium omnino obstabat, dum legem istam promulgarat, *Quacunq;* &c. vi hujus justæ semel latæ sententiæ homines morti addictos solâ sua voluntate morti iterum eximere haud poterat, nisi seipsum negare voluisset, namq; in unaquaq; actione tantum unum rectum est, idq; à Recto, id est summo Deo constitutum. Congruè Grotius l. c. c. 3. p. 68. hæc deducit, *Augetur, ait, causa puniendi ubi lex aliqua publicata est, quæ poenam minatur. Nam tunc omisso poena ferme aliquid detrahât de legis auctoritate apud subditos. Hinc illud Politicorum, τὸς κειμένους νόμους ἰσχυρῶς διαφυλάττειν.* Conf. Zaleuci factum illustre illo ipso loco citatum. Quia itaq; Deus semel eos justè morti addixerat, solâ suâ voluntate eosdem mortis imperio eximere non potuit, alias enim injuste eos antea condemnasset; si verò justè eos condemnavit, vel justitiæ Dei satisfieri debuit, vel justitiæ Dei mutanda fuit, vel ex imperio mortis omnino haud poterant eximi, secundum factum est impossibile, tertium juxta tenorem scripturæ factum est, E, necessario admittendum erit primum.

§. 36. Dico (2) *DEUM absq; satisfactione peccata remittere non voluisse*, quod universæ scripturæ loca abundè testantur, quæ de Satisfactione loquuntur, de istâ autem voluntate Dei non nisi ex revelato verbo judicare fas est. Unusquisq; hic paulò altius examinet Salvatoris supplicationem Patri oblatam, ubi anxie suspirabat, *Abba si possibile, calix ille transeat*: Verùm ex sequente cruento crucis supplicio evincitur, neq; voluisse neq; potuisse Deum absolute absq; omni satisfactione reconciliari, quod ipsum si fieri potuisset, utiq; Christus Patrem exorasset, semper namq; filius exauditus fuit Joh. XI, v. 42. Hanc autem liberationem cum Filius obtinere haud posset, si salus quidem restauranda esset, suam voluntatem Patri submitit. Conf. Franz. Diss. 4. in Aug. Conf. th. 123.

§. 37. Caterum tria potissimum requirebantur in hoc officio Reconciliatoris, quorum 1. est Mediatio. Omnium primò Mediationis

munere fungi debuit, namq; partes quondam conjunctissimæ, per peccata maximè divulsæ & dissidentes factæ sunt, DEUS enim ab hominibus fuit abalienatus, & contra homines rebellantes facti sunt appostati. Nequaquam ergo poterat homo prodire in conspectum DEI absq; trepidatione & metu temporalis & æternæ mortis, cujus horroris ideam illustrem in Israelitis metu percussis Deut. c. V. v. 25, & in Manoah Jud. XIII. v. 22. deprehendere facillimum est, namq; DEUS est zelotes, & ignis ardens Exod. XX. v. 5. Deut. IV, v. 24. atq; vindex rigorosus Nah. c. I. v. 2. Mediator ergo intercedere necessario debuit, alias pars altera scilicet offendens igne divini fervoris fuisset absumpta, quod ne fieret, Mediator interveniens dissidentes reconciliabat, Deum quidem offensum placando, hominem verò rebellem convertendo. Neq; tamen sufficiebat Mediatio nuda Verbalis (quâ quandoq; animi dissidentes humani amicorum operâ queunt ad benevolentiam mutuam redigi) sed Realis præterea requirebatur, & hujusmodi quidem, quæ in sanguinis effusione & morte fundata esset: Et is ipse sanguis in crucis arâ effusus hand fuit nudum mediationis signum, sed potius medium & fundamentum, quod ex Epistolâ Ebr. c. IX. v. 14. & 15. clarissimè constat, Si sanguis hircorum inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi, qui per Sp. S. semetipsum obtulit immaculatum, DEO. emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum DEO. His verbis immediate subnectitur, καὶ διὰ τὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἁγίου μεσότης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενουδός εἰς ἀπολύτωσησιν τὴν ἐπιγραφὴν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίας κληρονομίας. *Jonas schlichtingius in comment. Epist. Hebr.* agnoscit quidem hæc verba διὰ τὸ causam finalem notare, attamen non ad præcedentia sed ad sequentia hæc referenda existimat. *Licet*, inquit, & ad id quod superiori versiculo est indicatū referri aliquâ ratione possint, quia tamen illud ipsum aliū, & quidē ad argumentū propositum accommodatū verbū expressum, statim succijcitur, idcirco magis ad seq. verba, scilicet *Ute morte facti &c.* referenda videntur. Veruntamen qui absq; præconcepto fugo hæc disquisiverit, facile quid nexus & coherærentia requiræ colliget, scilicet apertissimè h. l. Christum Mediatorem dici, quod sanguinem effuderit conscientias nostras purgantem, & ad Deum convertentem.

S. 38. Ob dictam Mediationem noster Reconciliator gaudet titulo Mediatoris dum nuncupatur εἰς μεσότης τοῦ καὶ ἀνθρώπων, 1. Tim.

c. II. v. 5.

c. II. v. 5. & ἡμεῖς τὸν Θεὸν διὰ τῆς μεσότητος, Ebr. c. VIII. v. 6. & καὶ τῆς διὰ τῆς μεσότητος, Ebr. XII. v. 24, Sed largitur hoc Socinus, Christum esse diciq; Mediatorem, sed ad ductum sui arbitrij vocem hanc applicat, statuitq; Mediatorem tantum Internuncium esse & Interpretem, quo DEUS ad fœdera cum hominibus pangenda utatur, & per quem populus cognitione voluntatis divinæ instructus ad Deum accedat, nunquam verò admittit talem esse Mediatorem qui Deum iratum homini placet. In Insistitur. *Christ. relig. p. m. 83.* ubi quaest. hanc formasset Socinus, *Cur Christus DEI & hominum Mediator est dictus*, Resp. Nomen istud in sacris litteris, quarum est proprium eum significat, qui latine internuncius & interpretetiam dicitur, qui animus esse non potest, sed duorum ut sit, necesse est, Sed contra Grotius l. de Satisfact. c. 3. p. 11. monet, vocem μεσότης non tantum apud ineruditos, sed apud eos quoq; qui elegantius loquuntur, denotare illum qui placet aliquem, Unde Svidas eam vocem voce εἰρηνομένης interpretatus. Socino Præceptor Schlichtingius juxta cum asseclâ Crellio, cum quo sese Paraphrasin in Epistol. ad Ebr. confarcinasse haud diffitetur in Præfat. suffragatur, p. 338. Mediatorem fœderis esse nihil est aliud, quam Dei esse Interpretem & internuncium in fœdere cum hominibus pangendo, per quem Deus voluntatem suam hominibus declararet, & illi vicissim divina voluntatis notitiâ instructi ad Deum accederent, cumq; eò reconciliari pacem in posterum colant. At ubi Scripturæ S. lucem adhibemus, illa ut pl. talem depingit Mediatorem, qui simul sit Redemptor, quid luce meridiana clarius colligitur ex 1. Tim. c. II, v. 6. Ebr. IX. v. 15. & c. XII. v. 24. Namq; μεσότης Christi statuitur in ipsâ redemptione, atq; redemptio dicitur actus μεσότητος.

§. 39. Ut hanc functionem Mediationis concludamus, asserimus, posse quidem Christum & eatenus Mediatorem dici, quatenus est internuncius Patris, Joh. c. I, v. 9. Verum enimverò hæc una tantum est Mediationis pars ad salutis applicationem pertinens, quæ non excludit partem alteram in acquisitione salutis consistentem, secundum quam utriusq; partis pacificator est. Cum verò strenuè obvertat Socinus locum Gal. c. III, v. 19. ubi Moses dicitur Mediator, (posito quod non alius Mediator quam Moses in illo loco intelligi queat, licet à Viris magnis hoc negari, & contrariam sententiam defendi probeat D. Clotzius D. 2. de satisf. lib. 14.) sanè neque ipsi Mosi hoc denegari potest, quod aliquando placet.

placatoris temporalis munere functus sic inter Deum & Israëlitas, Cont.
Hist. Exod. XXXII, v. 32. Num. XIV. v. 19. Vide, *Steg. Photin. Diss.* 24.
quest. 6.

§. 40. Functio II. in officio Reconciliatoris subeunda est Culpæ
& Poenæ susceptio. Verbis Mediator Patrem placare haud poterat,
Realis requirebatur satisfactio, Culpa offendentium erat succollanda, &
poena toleranda, Vel enim in alium hæc onera magna & obstacula Re-
conciliationis Mediator derivare debebat, vel ipse bajulare; Alius qui suf-
ficeret huic moli ferendæ haudquaquam aderat, immo neq; decies cen-
tena millia Angelorum hoc expedire potuissent, ut cunq; enim corun-
dem potestas & virtus sit eminentissima, finita tamen est, nunquam in-
finita reddi potest, cum mære creaturæ sint, quæ in æternum non expia-
bunt vel tantillum iræ divinæ infinitæ. Suscepit itaq; Salvator noster in
proprium dorsum hanc immensam sarcinam, tanquam אל גבור *Esa.*
IX. v. 6. Talis etenim requirebatur Reconciliator, qui simul esset *DEUS*
nos redimens, *Act. c. XX, v. 15. filius Dei proprius Rom. VIII, vers. 32. qui*
juxta accuratum æquilibrium offense & satisfactionis, & juxta regulam
rigidæ justitiæ Dei satisfactionem requirenti satisfecit ut probè expressit
D. Hälfem. in Breviar Theol. c. 5. §. 4. Sed hic masculè renituntur hostes
orthodoxæ veritatis, quocirca hæc solidè firmanda erit assertio.

§. 41. Unicum ex V. T. præmissuri sumus locum, classicū illum & sola-
mine Spirituali refertissimū, ex quo Culpæ & poenæ susceptio evidenter
probatur, *Es. c. LIII, v. 4* אכן חליוני הוא נשא ומכאכינו ככלם
verè languores nostros ipse tulit, & dolores ipse portavit &c. Subje-
ctum hujus loci haud esse aliud, quam personam nostri Messæ nolentes
volentes admittere cogentur Photiniani, convicti apertissimā allegatio-
ne hujus cap. in N. T. *Math. c. VIII. v. 17. Act. c. VIII, v. 32. & 1. Pet II,*
v. 24. Prædicata ergo potissimum erunt expendenda, & monente *Thum.*
I. c. p. 376. conjunctim urgenda, namq; hoc modo exceptiones Photin.
annihilantur. Duo verò occurrunt primitus nomina, חליוני (*Math.*
ἀσθενείας ἡμῶν) אכילי quod ægritudinem corporis & animi denotat,
sed corporis plarumq; involvuntur hæc voce calamitates & miseriæ pec-
catori inflicte Altera vox מכאכינו אכאכ descendit, & significat in-
tensissimè & maxime doluit tam animo quam corpore *Conf. Gen. 34.*
v. 25 Job II, v. 13. Thren. I, v. 12. Ps. XXXII, v. 10. Inijcitur ergo mentio lan-
guorum & dolorum, per quos languores non nisi corporales languo-
res

res à Christo sanatos intelligendos esse, Photini complices clamitant, & imprimis sibi gratulantur de allegatione loci Matth. VIII, v. 17. ubi de corporalibus, & quidem personalibus morbis, quos tamen Christus in se non recepit, agitur. Varij variè respondent, Nonnulli dicunt Christum morbos pertulisse, doloresq; bajulasse generatim pronunciari, adeoq; generatim accipiendum esse, de omnibus infirmitatibus tum animi tum corporis, eumq; simplicem esse sensum; Alij docent Matthæum applicare ad morbos corporis, ut genus actu est in specie, interim morbos animi, hoc est, ipsa peccata, eorundemq; curam præsupponere, ut sublata causâ effectum tolli demonstret; *D. Job. Tarnov. in Exeges. hujus cap.* docet, sese cum *D. Chemnitio* statuere, non primariò morborum ablationem ibidem apud Matth. respici, sed occasione hujus nos ad altiora deduci, (I.) ad causas morborum quæ sunt peccata. Sic infra cap. IX, v. 2, 5. 6. Joh. V, v. 14. (II.) ad usum & finem miraculorum Christi, ut ostenderet Christum esse revera illum, qui peccata tolleret, ut Esaias prædixerat, atq; ita manet unus idemq; utrobique sensus. Nec obstat, ut impleteretur, ubi sufficit, ut ostendatur personæ identitas per diversa, & ex effectus remotione causæ ablatio declaretur. Quidam Theologi concedunt non obstat, quin indirectè, minus principaliter, & per quandam subordinationem, de corporis etiam languoribus locus à sacris scriptoribus intellectus fuerit, aut quia à peccato suam habent originem sicut mors, aut quia illorum morborum plurimi propter peccata inflicti sunt, unde curatio illa languentium peccata intuebatur, aut etiam quia curatio corporis eò spectabat, ut animi quoq; morbi sanarentur: Christus enim opus suum, quod est ægrotudines sanare, cepit ab ægrotatione corporis operari, ut dum illa prius visibiliter curaret, Medicus verus innotesceret, & tum demum ad curandas ægrotudines animarum perveniret. Ita ergo concludere voluit Matth. ex consideratione vaticinij Esaiæ, & collatione factorum Christi, Qui curat δαιμονισμοῦς, eijcit πνεύματα & potestates tenebrarum, & id quidem solo λόγῳ, restituit πάντας κακῶς ἔχοντας, ille est verus animarum etiam nostrarum Medicus, languorumque portator, ille ferre & ferendo auferre potest horrendum onus à potestatibus tenebrarum impositum. Necesse namq; est eum, qui talia & tanta præstiturus est ita virtute adversus potestates tenebrarum armatum esse. Consulatur quoq; de h. l. *D. Glaß. Phil. sacra l. 2. p. 1. 17. 2. sect. 2. p. m. 352. & Walth. Harm. Bibl. p. 383.* Sed Interpretem hujus loci omni exceptione majorem *D. Petrum* sistimus, 1. Ep. II, v. 24. ὁς πᾶς ἀμαρτίας

D

ἡμῶν

ἡμῶν αὐτοῖς ἀνῆγενκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ὅτι τὸ ξύλον, Ubi languo-
res & dolores satis delineantur, quod sint ἀμαρτίαι.

§. 42. Duo verba subsequuntur, quorum prius est נשׂו quod equi-
dem πλύσιμον est, & significat Elevare, ad portandum sublevare, & per
consequens tolerare & portare, aufſſheben/ quod licet sæpe de simplici ab-
latione intelligatur, non tamen urgemur aliquâ necessitate, ut h. l. illam
admittamus, præsertim ob conjunctionem Rad. נשׂו de qua deinceps,
& ob explicationem allatam à Matthæo c. VIII. v. 17. & Petro 1. Ep. c. II.
v. 24. ubi per τὸ λαμβάνειν & ἀναφέρειν redditur, Significationem quam
urget Socinus, sc. quod נשׂו denoter auferre nullâ præsupposita rei abi-
latae ab ipso qui aufert in se derivatione, ipse Metonymicam esse agno-
scit, & concedit propriam significationem esse portare, quam tanti-
per retinemus donec evidenti ratione nos abigi non deprehendimus.
Posterius est vox נשׂו quæ semper in S. Litteris denotat onus imposi-
tum gestare more bajuli, Vide loca Gen. XLIX, v. 15, Neh. c. IX, v. 10.
Thren. c. V. v. 7. Cum verò Davide attestante Ps. XXXVIII, v. 5. delicta
sint onera, & quidem graviora quam ut à mero homine perferri queant,
hæc immanis onerum moles à Christo fuit portata, & veluti bajuli onus
aliquod grande succollaturi primitus illud elevarit & è terra evehunt,
ut imponant dorso, atq; dehinc in dorsum conijciunt, atq; portant,
consimiliter Sp. S. indicat quod. Salvator primitus delicta velut onera
נשׂו sustulerit in dorsum, dehinc in dorsum coniecta omnino portave-
rit, Evolvantur & illa quæ in h. l. D. Meiss. in *Consid. Theol. Photina*
p. 447. & 448. attulit Ne verò putativam hanc quisquam somniaret
esse impositionem, Sp. voculâ נשׂו veritatem corroboravit, & ne mi-
nima remaneret suspicio, pronomen נתי ad confirmationem adjunxit,
quod & D. Petrus notanter in N. T. retinuit.

§. 43. Ex his colligimus h. m. Qui in se suscepit peccata generis hu-
mani illa portando & bajulando, & hoc modo à nobis auferendo, ille
revera culpam nostram & consequenter pœnam sc. iram DEI, & quæ
illam excipiunt supplicia, in se derivavit, Ratio patet, Ubi moles universa
peccatorum hæret, ibi sanè & ira DEI & suppliciorum moles hæret, &
gravat, Namq; aut abolutus jam est reatus à peccatis susceptis, aut non-
dum abolutus, Si prius, non opus est amplius ut bajulando illa auferan-
tur & deleantur, si posterius E. iram DEI & pœnam reatu promeritam
adhuc indivisum comitem habent, At hanc molem culpa & pœnæ Me-
ssias in se ferecepit, Vid. D. Thumm. in *Synops. de Off. Christi* p. 376. 77.

§. 44. Præ-

§. 44. Præcipue observatu digna est vox חפגיע in vers. 16. חפגיע כלנו. Cum enim prius Propheta hominum miseriam exposuisset tam *parabolicè*, ubi nuncupavit omnes oves errantes, & stultitiâ ovinâ pollutos, quam *proprie*, dum omnes in suam viam sese convertere dicuntur, adeoq; ad actiones & rationes sibi ipsis saltem placentes recipere, nostræ dehinc miserix opponit DEI curam & paternam misericordiam, *Et fecit ut incurreret in eum* (Messiam) omnis omnium nostrum iniquitas; Non tantum Pater Christo imposuit ut portaret & bajularet, sed & ipse fecit ut iniquitas hostili impetu in ipsum irrueret, vox namq; חפגיע istiusmodi denotat h. l. incursum hostilem, qui fit animo perdendi, quod declaratu facile est ex Exod. c. V, v. 3. ubi de incurso pestis, Num. c. XXXV. 10. 19, ubi de incurso vindicis, proximi agnati necem vindicantis Jos. c. II, v. 10, ubi de obvio incurso emissorum hostium accipitur. Hanc constructionem mirè & misere invertunt Photianiani, dum censent quod Christus tantum incurreret in iniquitates, easq; è medio per potentiam suam everterit, Conf. Tarn. l. c. *illiusq; Exercit.* *Bibl. de illa voce p. 778. & seq. Edit. in Octavo.*

§. 45. Appositè hanc Phrasin illustravit *Forerus*, *Utrog; modo inquit peccata nostra in Christum incurrerunt, irruerunt enim ut eum perderent, inciderunt ut ab eo perderentur; Hic mecum Christiane Lector considera, peccata tua ac mea partem illius exercitus fuisse qui in Christum irruit, eumq; trucidavit.* Fuit ergo omnino incursum ille peccatorum nostrorum in Christum divinitus ordinatus actus Dei vindicantis atq; ulciscantis nostrâ delicta per modum justî atq; irati Judicis; atq; actus ille præterea ad perditionem & trucidationem ordinatus est, neq; enim hic iniquitates intelliguntur nudè absq; respectu pœnarum promeritarum, sed cum omnibus suis oneribus & suppliciis consequentibus.

§. 46. Concludimus hac ratione; Quicumq; iniquitates alienas in aliquem conjicit, ob quæ indignatur, ille culpam & pœnam immittit; At de DEO Patre verum est prius, E. Deniq; In quem conjicitur pœna aliena ille eam gestare cogitur, At in Christum pœna nostra conjicitur, E. Evidentiissimè itaq; culpæ pœnæq; susceptionem in Christum derivatam hæcenus evicit Esaias.

§. 47. Ex N. T. pro evincendâ hac culpæ pœnæq; susceptione duos breviter subnectemus locos, Prior exstat 2. Cor. c. V, v. 21. Τὸν ὁδὸν μὴ ᾔνομεν ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμῖς ἁγιασθῶμεν.

διπρασιονη της εν αυτω. Expendamus devotè mutuam hanc commu-
 tationem, quod Christus nostram nobis adimat injustitiam, eamq; in se
 recipiat, & contra suam nobis justitiam impertiat. Dominus est expers
 peccati, licet enim in omnibus fratribus sit similis, peccatum tamen sem-
 per eximendum est. Ebr. c. IV. v. 15. noster namq; Sacerdos ὁσιος ἀκα-
 κος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἀμαρτηλῶν esse debuit Ebr.
 c. VII. v. 26. hunc sanctissimum verò teste Dan. c. IX. v. 24. pro nobis
 Pater fecit peccatum (ΠΥΝ namq; quæ vox in V. T. pro hostia pecca-
 tum expiante sumitur Conf. Lev. c. IV, V, VI. h. l. à Paulo notanter fuit
 applicata & expressa voce ἀμαρτίας, quâ atroci voce tam Propheta
 Esaias, quam Apostolus & peccatorum pravitatem, & Dei Patris
 irati severitatem, & Christi nos mercantis charitatem exprimate vo-
 luit) quæ phraseologia indicatur. Christum fuisse victimam pro expian-
 dis peccatis oblatam, Eph. c. V. v. 2. Ebr. IX, v. 26. Fecit autem hunc Fi-
 lium Pater, victimam pro nobis ὑπὲρ ἡμῶν, pro suâ namq; personâ hau-
 quaquam expiatione indigebat, cum esset filius dilectissimus Esa. c. XLII,
 v. 1. & Matth. XVII. v. 5. proinde pro nobis victima factus nostram cul-
 pam poenamq; suscipiens; idq; tandem eo fine ut nos efficeremur justitia
 in ipso, Imputatio enim h. l. reciproca est, Christo nostra iniquitas verè
 imputatur, & in illo severè fuit punita, & contra Christi justitia nobis ve-
 rè imputatur, eademq; Patri in Filio sit accepta Conf. 1. Cor. c. I, v. 30. No-
 tatu itaq; dignum, quod h. l. abstractum pro concreto, idq; cum insigni
 energiâ & emphasi ponatur. Fecit Deus (Christum) peccatum h. e.
 peccatorem summum, non peccatis proprijs sed alienis, ipsi ut sacrificio
 vero propitiatorio imputatis, Et iterum, ut fieremus justitia h. e. perfe-
 ctè justī, vid. in ipso, & per imputationem perfectissimæ justitiæ Christi
 Glas. l. 3. Philol. sac. tr. 1. c. 1.

§. 43. Posterior locus reperitur in Epistola Gal. c. III. v. 13. χρεὶς
 ἡμῶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρτης τῶ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν
 κατάρτης. fundamentum depromitur ex Deut. c. XXI, v. 23. תלך
 בלחי מיתה Maledictio Dei est suspensus, Apostolus ita vertit ἐπικα-
 τάρτης πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου. Non permanebit inquit Mo-
 ses cadaver suspensū in patibuli ligno, quia maledictus Deo est qui pen-
 det in ligno, & non contaminabis terram tuam; de qua contaminatio-
 ne & maledictionis origine sententiæ variant. Verissima causa illa est,
 quia suspendio summa seclera blasphemix, idolomanix, parricidij, &
 fratri-

fratricidij puniebantur, hinc præ aliis fontibus & maleficis suspensi maximè execrabiles & maledicti coram Deo & hominibus habiti fuerunt; eratq; tanta apud Romanos quam Judæos crucis supplicium præ omnibus ignominiosum & execrandum. Apostolus itaq; h. m. argumentatus fuit, Quicumq; pender de ligno est maledictus teste Mose, At noster Messias in cruce pependit, E. Fusius hæc dilucidavit, D. *Dorſch. in Syn. Theol. Zach. c. 9. th. 390.* Sed obvertet quicumq; Legem duntaxat de fontibus atq; maleficis esse accipiendam, ecquis enim divinum quendam Vatem & sacratum Martyrem ab hostibus innocentissime suspensum arbitraretur in oculis Dei maledictum fore, de quorum obitu contra scriptura affirmat, quod Deo sit acceptissim⁹, Pl. CXVI. vers. 15. Idè ergo de innocentissimo Christo erit asserendum, qui ideo haud videtur posse dici maledictum, quod ex merà Judæorum iniquitate sit suspensus; Verum responsio in promptu est: Idem ille qui in se est innocentissimus respectu nostrorum peccatorum sit maximè pænæ obnoxius, cum etenim vadamonium pro nobis suscepit, peccatorumq; molem in se receperit, iustissime velut vas latronum, furum, idololatrarū &c. adeoq; velut κατὰ γὰρ à Deo punitur, Conf. Esa. c. LIII. v. 6. & Joh. c. I. v. 29 ut solveret, quod non rapuerat, Pl. LXXIX. v. 5. Inferimus proinde ultimò, Qui innocens pœnas lege expressas pro aliis suscipit, atq; ita sit maledictum, ut nocentes à reatu maledictionis liberet, is verè aliorum culpam & pœnam in se suscepit, De Christo Reconciliatore nostro prius est verum, E. & posterius admittendum. Impietate ergò scæter maxima antiquior sententia hæretica *Abailardi* qui teste *Bernbardo* (citante *Bellarmin.* l. 4. de amiss. grat. c. 2. lit. C) docuit, *Christum non venisse in mundum, nec passum & mortuum esse nisi ut nos verbo & exemplo doceret*; quam ex orco revocarunt sententiam Sociniani, quod illorum monumenta testantur.

§. 49. Deniq; Functio III. ad Reconciliatoris officium pertinens fuit Redemptio, Non sufficebat nuda Mediatio nisi *μεσινυμα* sanguinis simul afflisset, neq; susceptio culpæ & pœnæ nobis fuisset proficua, nisi illo λύτρωσιν nos essemus redempti, proinde & mediatio, & culpæ pœnæq; susceptio ad nostram unicè tendebant redemptionem. De hac redemptione apertissima extant Scripturæ documenta Rom. c. III. v. 24. Col. c. I. v. 14. 1. Tim. II. v. 6. Ebr. c. IX. v. 12. 1. Pet. I. v. 18. 19. quæ omnia accuratiori opera enucleare haud licebit. Quatuor verò quæ in redemptione ipso Socino teste l. 2. de Servat. c. 1. reperiuntur & h. l. deprehendimus, *Capti-*

vir est homo in ergastulo miseriae squalens, Act. XXVI, v. 18. 2. Tim. c. II. v. 12. Zach. IX. v. 11. *Detinens captivum* seu Iudex iustissimus Deus est, cuius minister carnificem tortoremq; referens, dæmon, Matt. V, v. 25. *Redemptor* est unicus Christus 1. Cor. c. I, v. 30. & deniq; ejus *Lytron* est sanguis 1. Joh. I, v. 7. Sed de hac redemptione fusius in Membro IV. agendū.

§. 50. Antequam hinc abeamus edocendum erit, numquid secundum alterutram, num verò secundum utramq; Naturam hoc Mediatoris, Redemptoris & Reconciliatoris munere fungatur noster Salvator. Symbolicus Concordiæ nostræ Liber Controversiam hac de re acerrimè Avorum memoriâ fuisse institutam aperit, inter Osiandrum & Stancarum, Andreas Osiander Anno 49. (recensente Epit. form. Conc. p. 385. & Declar. p. 681.) contendebat, *Christum tantummodo secundum divinam naturam esse nostram justitiam, ac proinde justitiam fidei esse justitiam Deo essentialem, quæ sit ipse Christus, quatenus ille est verus naturalis & essentialis Dei Filius, qui hac sua essentiali justitiâ per fidem in electis habitet, cujus inhabitantis justitia essentialis respectu, omnium hominum delicta habeant sese instar guttula aquæ ad magnum mare. Quamvis autem in Borussia Vniuersitate Theologi reliqui maturè satis sese opponerent, nihilominus Anno 51. Stancarus in conflictu Disputationis ad alterum delapsus fuit extremum, contendens, *Christum esse Mediatorem nostrum non secundum divinam, sed tantum secundum humanam naturam, quem errorem non ex limpidis Israelis fontibus, sed ex turbidis Scholasticorum lacunis hausit, secutus in huius erroris propugnatione Thomam, Bielem, Bonaventuram, & imprimis Magistrum sententiarum. Qui utriusq; partis rationes expendere gestit, consulat Hutter in E. C. p. m. 338 & alios promiscuè hæc dogmata refutantes Doctores.**

§. 51. Uti autem prior meritissimè fuit exterminatus error, cum essentialis illa justitia sit omnibus tribus personis communis, iisq; solis competat, neq; ulli communicari queat mero homini, (ut reliqua taceam absurda consequentia, inter quæ eminet, quod stante hac sententiâ, aut falsum sit, quod de sanguine Christi scriptura affirmat, Deum scil. suo sanguine nos mercatum esse, aut concedendum erit, quod divina natura sanguine constet humano, quod utrumq; auditu absonum est) ita & posterior Stancari foetida sententia eliminatione fuit dignissima, quâ divinam naturam ab opere Mediationis & reconciliationis excludit. Hoc verò Stancari dogma licet Bellarmin. improbet l. 5. de Christo cap. 2. inquit *Stancari sententiam aperièssimè desistere ad Nestorianismum*

Vote.

voce enim eum fateri uiam personam in Christo, ve autem ipsa ponere duas,
 & evacuare planè mysterium Redemptionis. Nam si sola Natura humana
 (ait) egit opera illa satisfactoria, ergo natura humana per se existeret, & pro-
 inde suppositum erat à divino supposito distinctum, agere enim suppositorum est.
 Veruntamen si Scholasticorum & Pontificiorum opinionem rite exami-
 naverimus, re ipsa constabit, illos huic errori maximè affines esse. Bellar-
 minus l. c. c. i. ita distinguit, ut ipsum quidem Mediatorem s. Principium,
 quod operabatur opera Mediatoris, dicat, non fuisse Deum solum vel
 hominem solum, sed utrumq; simul h. e. Verbum incarnatum, princi-
 pium tamen quo illa opera à mediatore fiebant fuisse naturam huma-
 nam non divinam; tamen si enim (inquit) Deus incarnatus erat qui orabat,
 patiebatur, obediebat, satisfaciebat, tamen hac omnia faciebat secundum
 formam servi. Suffragatur Becanus p. 3 Theol. Schol. tr. i. c. 21. Christus,
 (inquit) secundum humanitatem est mediator, non secundum divinitatem.
 Est contra Lutheranos, qui docent Mediatorem esse secundum utramq; Na-
 turam.

§. 52. Orthodoxa verò Christi Ecclesia constanter confitetur Me-
 diationis & Reconciliationis opus esse ἐνέργειαν Θεοῦ ἐκινήν, Legè
 Damascen. l. 3. de Orthodoxâ fide c. 19. Non enim sola humana
 & finita natura tam grande opus efficere potuit, cum meritum Christi
 infiniti debuerit esse pretii & valoris, namq; inter reatum & satisfactio-
 nem proportio debebat intercedere, cum verò reatus noster fuerit infi-
 nitus, impingens in Dei iustitiam infinitam, actiones humanæ finitæ non
 sufficebant; præterea mortem æternam, non nisi ipsa vita æterna quæ
 erat Christus, Joh. c. XI. v. 25. & c. XIV. v. 6. absorbere poterat; Ut tace-
 am partim scripturæ Oracula jamdudum hoc confirmasse 2. Cor. c. V.
 v. 18. & Col. c. I. v. 20. partim salutis nostræ œconomiam requisivisse Me-
 diatorem Θεόν ὁμοῦν, ut sic conjungerentur partes dissidentes, Vnde
 præclare Irenæus: Propter suam ad utrosq; οὐκείων Mediator Dei &
 hominum utrosq; in amicitiam & concordiam reduxit, & fecit ut Deus reci-
 peret hominem, & homo recuperetur à Deo. Christus itaq; revera Mediator
 & Reconciliator hominum est, ut DEUS & homo, non tantum prout
 persona ejus ex divina & humanâ naturâ constet, sed etiam prout ope-
 ra redemptionis, mediationis, præstitit. Orthodoxorum Patrum con-
 sensum D. Horn. Disp. Theol. p. 2. Disp. i. f. 4. §. 146. & seqq. uberrimè
 adduxit, Augustini autoritas & sententia imprimis obstat vilafuit, qui
 inquit: In quantum homo, in tantum mediator, in quantum autem Ver-
 bum.

lum non medius, quia equalis Deo & Deum apud Deum. Sed ipse Valentinus hunc nodum solvit, dum docet, quod Augustinus non velit in illo loco declarare Christum fuisse Mediatorem tantummodò ut hominem, sed etiam ut hominem, & non tantummodò ut Deum, Conf. D. Horn. l. 6. §. 163. & 170. & D. Gerhard. Exeg. l. 4. de Off. Christi.

§. 53. Sed ad IV. Membr. properandum erit, quod expendet Reconciliatoris lytron, quo ipse captivos redemit, & redemptos Deo reconciliavit, quod meritum mortemq; Christi esse astringimus, prævio scripturæ ductu Matth. XX. v. 28. ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθε δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. Tim. II. v. 6. Ὁ δὲ εἰς ἐαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, Eph. c. V, v. 2. χρεὶς παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς φθορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ, ἕως ὁσμην εὐωδίας, Adjungi his congruè queunt loca, quæ lytron exprimentur Ebr. c. IX. v. 12, 1. Pet. I. v. 10. Apoc. V. v. 9. Typicè etiam hoc adumbratum est in fœdere anti-quo, ubi sacrificiorum sanguis dicitur venire pro animabus hominum, namq; expresse hoc axioma legitur, sanguis est propitiatio pro vitâ Lev. c. XVII, v. 11, Conf. Ebr. c. IX, v. 12.

§. 54. Hanc lytri persolutionem ut evidentius illustremus, ponderandas censemus voces à Spiritu S. usurpatas, sc. *Emtionis* & *Redemptionis*, quæ sanè aliquod interveniens pretium involvunt & φλυαρίαν Photinianam satis evertunt, Gal. c. III, v. 13. χρεὶς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν, quod & cap. IV. vers. 5. indicatur, ideo Christum esse sub lege factum, ut illos qui ante sub lege erant, redimeret, ἐξαγοράσῃ 1. Cor. VI, v. 20. ἡγοράσθητε γὰρ πρὸς μὲν Luth. emphat. Ihr seid theuer erkauft. Velut autem ipsa indoles & natura emtionis, quæ ob pretij interventum donationi rite contradistinguitur, necessariò interveniens aliquod pretiū indigitat, ita & concordant voces in utroq; fonte emtionem significantes, In Ebræorum fontibus occurrit Rad. קָדַם cujus significata correspondere dictis hinc inde patebit, Conf. Gen. XLIII, v. 2. & XLI, v. 36. Deut. c. II, v. 6, (ubi unica tantum eximenda est emtio, quæ à spiritu tanquam innitata commendatur Esa LV. v. 1.) In Græco textu concordat vox ἀγοράζειν, quam lege & expende Mat. c. XXV, v. 5, c. XXVIII, v. 7. Marc. VI, v. 36. & cap. XVI, v. 36. & alibi passim. Non itaq; nudam acquisitionem vox illa infert, sed quæ fiat certi pretij interventu.

§. 55. Hoc ipsum aperte etiam declarat Vox Redemptionis, dum Christus non tantum hinc inde nos redemisse legitur Luc. c. I. v. 30, Rom. III

Rom. III, v. 24, Eph. I, v. 7. Col. I, v. 14, & i. Pet. I, v. 18. sed ipsa quoq; dicitur redemptio. 1. Cor. I, v. 30. Sed habent tenebras quas huic luci offundunt veritatis olores, clamitant etenim *non infrequens esse in scriptura Redemptionem absq; pretio esse peractam, adeoq; talem & hoc loco propugnant, & Metaphoricum duntaxat fuisse pretium arbitrantur*; Sed prius totum absq; difficili negotio eliditur, veluti namq; lubentes largimur, revera quandoq; occurrere Metaphoricam vocis redemptionis significationem, in quâ interveniens pretium haud reperitur, qualis erat Egyptiaca redemptio Exod. c. XV, v. 13. Deut. c. VII, v. 8. Conf. Esa. XXIX. v. 22. ita in spirituali hac redemptione per Christum factâ, ob apertissimam lytri expressionem in scriptura demonstratam, à propriâ vocis acceptione discedere nunquam licebit. Posterius quod concernit, observatu utile est, quod lytron Metaphoricum in hac redemptione locum reperire haud queat, cui rei illustrandæ vel unicum D. Petri effatum sufficiens erit, *Non inquit, auro & argento corruptibili, redempti estis* (quo quidem pretio aliâs liberantur captivi) *sed αἵματι sanguine, neq; illo vulgari, sed τιμῇ, non agni communis, sed ἀμὺν ἀμώμους καὶ ἀσπίλως χριστῷ*. Sed quid opus verborum apparatu? Velut captivitas debitumq; nostrum haudquaquam fuere Metaphorica, sed satis propria & realia, ita & redemptio atq; lytri persolutio haudquaquam Metaphorica esse debuit.

§. 56. Detestamur ergo eos, qui pretiosum illud λύτρον adedò pedibus conculant Ebr. c. X, v. 29, ut abnegent Dominum, qui ipsos mercatus est 2. Pet. II, v. 1. Gratissimâ potius mente nos deprædicamus, quod tanto sumus emti pretio, & liberati ab execratione legis Gal. c. III, v. 13. velut nostris claudis, & ab iniquitatibus, Tit. II, v. 14. velut laqueis nos cōstringentibus, & ex manu reliquorum hostium, Luc. c. I, v. 71. Neq; verò titivilitio digna est illa Socini instantia, absurdum istud hinc subsequi, quod diabolo sit pretium persolutum cum ab illo captivi fuerint liberati, Col. I, v. 13. Soli namq; Deo peccavimus velut Judici offenso & iustissimo, Ps. LI, v. 6. cui etiam soli lytron fuit solvendum haudquaquam verò ministro vel tortori, qui & ipse pro suis delictis immanibus dignas luet pœnas.

§. 57. Sed versipellis viperarum generatio gyros hinc inde quatit, acriter etenim Photiniana factio propugnat has nebulas, non fuisse illum scopum mortis Christi, ut pretium solveret pro nostris delictis, sed meram fuisse præparationem ad sacerdotium, & futurum sacrificium, quod ipsum non in terra sed in caelo demum peractum fuerit. Hinc

Cateches. Racovienfis ad præviam quæst. Annon Christus sacerdos fuerit antequam in celos ascenderet, ita respondet: Non erat, quod ipsum & præcedenti quæst. illustrat, ubi declarabatur, tale requiri tabernaculum, qualis Christus fuerit sacerdos, cumq; sacerdos fuerit immortalis, & sacrificium prorsus incorruptibile, Tabernaculum quoq; æternum hunc sacerdotem intrare debuisse, quod cum in terris non esset, ideo Christum profectum fuisse in celum, quod illustrat ex Ebr. VII, v. 26. & c. VIII, v. 4. Concludis ergo ipsam Christi mortem non fuisse ipsum sacrificium, sed viam quandam & præparationem ad illud peragendum. Conf. Ostorius in Institut. p. m. 325 qui hoc notatu dignum affirmat, quod, velut antiqua sacrificia non illo tempore perfecta fuerint, quando immolabantur, sed tum demum quando sanguis in sanctum sanctorum fuit oblatus, ita & Christi sacrificium non isto tempore fuisse peractum, quando crucifixus ac mortuus fuit sed tum demum, quando celum ingressus est, & Deo seipsum exhibuit. Vide & Socin. Institut. p. 132.

§. 58. Verùm hæc fragmenta sunt, quæ illi ex proprio hausere cerebello, adhibito rationis cœcutientis ductu. Error est, & grandis quidem, dum affirmant mortem præparationem duntaxat fuisse ad futurum sacerdotium, & sacrificium non fuisse consummatum ante ascensionem, Reclamat scriptura, quæ pronunciat, quod Christus seipsum obtulerit. *Ἰωάν. Eph. V, v. 2.* ubi mors non dicitur præparatio ad oblationem & *Ἰωάν.* sed ipsa nuncupatur *Ἰωάν.* ipsa *ἀγοσ Πορὰ* (nequaquam enim divellendæ sunt voces ab ipso spiritu combinatæ, quamvis hoc tentet. Catech. Rac. l. c.) Conf. Ebr. c. V, v. 6. Ubi sacerdos in diebus carnis suæ dicitur deprecationes cum clamore valido obtulisse, Idem confirmatur Ebr. c. VII, v. 27. imprimis Ebr. c. IX, v. 25. 26. Non debuit sapiens se offerre, (alioquin oportuisset sapiens illum passum esse, à iusto mundi fundamento) sed nunc semel in consummatione seculorum ad peccati remotionem, per suam immolationem patefactus est.

§. 59. Ast obvertunt, mactationem fuisse tantum præparationem, dehinc verò sacrificium peractum fuisse, ipsâ oblatione sanguinis in sancto sanctorum, hinc Schmalz. Quemadmodum omnia ea, quæ Pontifex V. T. faciebat in pecude mactandâ, priusquam in sanctum sanctorum ingrederetur, apparatus tantum erat ad futurum sacrificium, sic etiam ipsa Jesu Christi mors præparatio tantum quædam ad illius sacerdotium fuit. Sed hoc omnino inficiamur, Primitus namq; certum est, quod omnia quidem sacrifici-

sacrificia fuerint typi atq; umbræ unici sacrificij Christi, attamen omnium sanguis non allatus est in sanctum sanctorum, Conf. Lev. c. IV, v. 5, 16 & c. VI, v. 30. Unde colligere promptum est, non illam sacrificij cuiuscumq; indolem & rationem fuisse, ut sanguis in sanctum inferretur, cateroquin istiusmodi sacrificia allegata è verorum sacrificiorum censu forent eximenda. Accedit præterea, quod in solenni & anniversario sacrificio Lévi. c. XVI. legamus expiationem non omnimodo fuisse completam vel in solo sancto sanctorum, neq; in solo sancto, (quod etiam Pontifex expiavit, priori expiatione in sancto sanctorum peractâ) sed tum demum, quando omnia fuerunt peracta, quæ ad Dei præscriptum isto die peragenda erant, adeoq; expiatio ad solam actionem, quæ in sancto sanctorum fuit peracta, non est restringenda. Conf. D. Calov. in Exam. Novæ declarationis Crellij. de causis mortis Christi.

§. 60. Disquirendum verò ultimò, An hoc lytro mortis Christi fuerit causa meritoria nostræ Reconciliationis, & peccatorum remissionis. Egregia videntur primâ fronte quorundâ asserta, quasi magnificè sentiant de hoc lytro, Ita enim ipse Socin. in Animadvers. Extemp. adversus Johannem Niemojev. th. 7. p. 37. inquit, Uterò concedit Socinus, non modo mortem & sanguinem Jesu Christi pro nobis fuisse oblationem & hostiam Deo, in odorem suavitatis, verum etiam hanc hostiam pro peccatis nostris oblatam dici posse, i. e. in hunc finem, ut peccata & iniquitates nostræ emundentur & remittantur. Verùm quando pressius urgentur ut exprimant rationem, quâ remissio peccatorum dicatur finis mortis Christi, aliter rem explanant. Conf. Socin. Diss. de Off. Christi th. 36. & 38. Schmalz. de divin. Jesu, p. 61, &c. Socinus quidem arbitratur, eatenus tantum mortem Christi ad remissionem peccatorum comparandam facere, quatenus nos impellit ad conditionem, sine quâ DEUS nobis peccata remittere nolit, h. e. ad emendationem vitæ, (quæ tamen opinio Scripturæ maximè adversatur, docenti quod remissio peccatorum sit gratuita, neq; ullatenus à nostra pendeat qualicumq; operatione vel vitæ emendatione.) Hanc verò Crellio non satisfecisse declarationem D. Calov. docet in Novæ Declarat. de Causis mortis Christi Crelliana examine c. 8. Autumat E. Crellius Christum ratione mortis suæ in S. litteris considerari, non ut eum, qui nostro velut nomine Deo quippiam præster, sine quo nolit nobis quid concedere, sed ut Deo subordinatum considerari, quod duplici ratione fieri expliat. quod sc. mortem subierit, vel quatenus Mediator, vel quatenus Sacerdos. Pessimè verò mediatio-

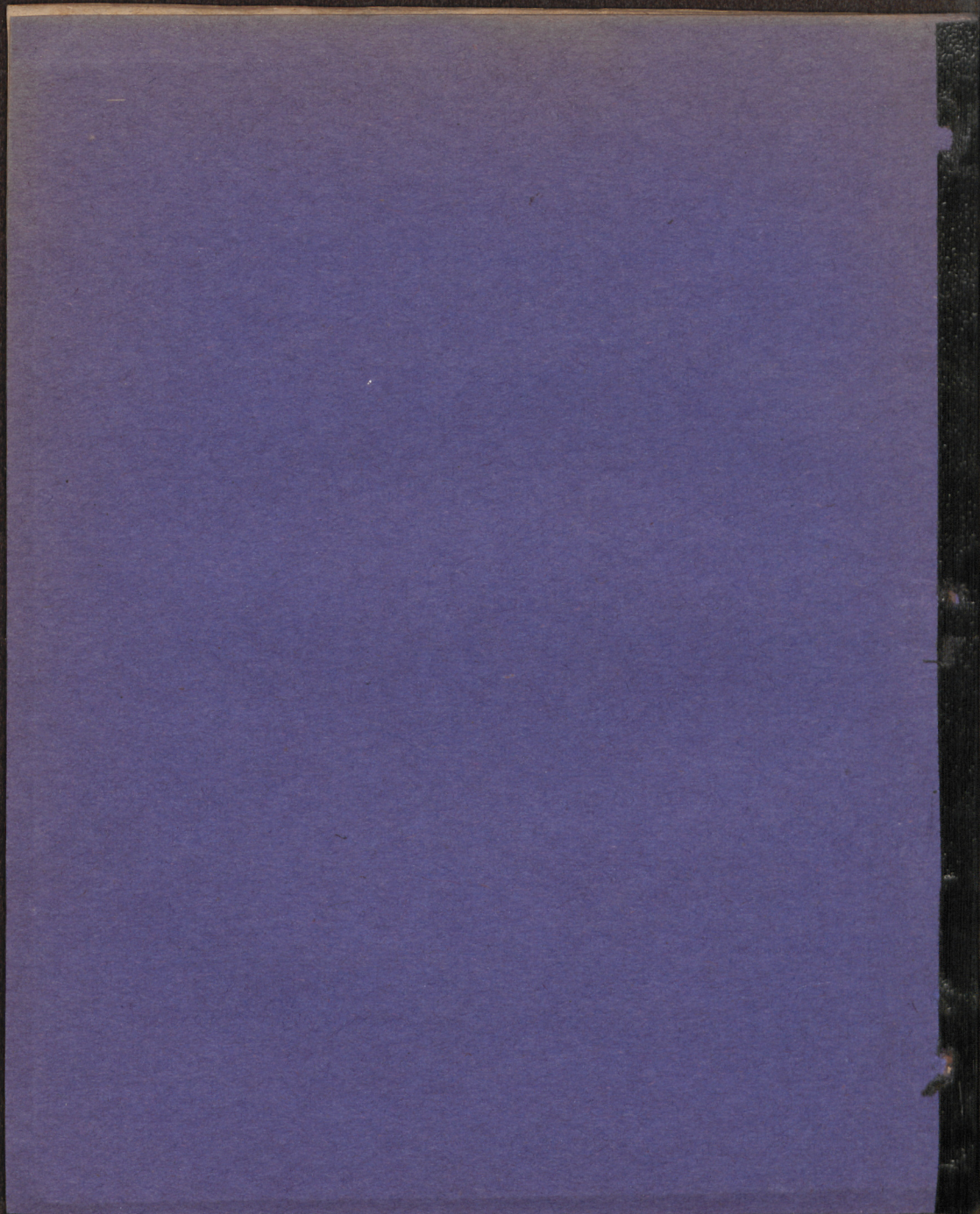
diationis munus in solitaria subordinatione DEI collocat, (licet enim illam subordinationem nunquam inficiemur, solam tamen exhaurire munus Mediatoris, negatum imus) cum tamen isto imprimis nomine Christus Mediatoris officio gaudeat, quod nostri loco aliquid præstiterit, scil. *ἀντὶ ἡμῶν* persolvendo, absq; quo pars nobis adversa per illum Mediatorem haud potuit placari, Matt. XX, v. 28. Mediatoris enim est, ut se sistat inter partes dissidentes, easq; reconciliare satagat, quod Christus reverà præstitit, non tantum laborando, Esa. XLIII, v. 24. sed & vitam impendendo, Act. XX, v. 28. Perversè deniq; sacerdotale munus, invertere allaborat, dum reipsa Christum talem Sacerdotem fuisse affirmat, qui Dei nomine nobis aliquid præstet, cum nihil quid in terris præstiterit, quo Deo aliquid hominum nomine obtulerit, sed oblationem demum in cælo nostro nomine esse peractam; quæ omnia à veritate remotissima sunt.

§. 61. Fraudulenter hanc lytri solutionem s. satisfactionem opponunt merito Christi adversarij, qf. simul subsistere nequeant, quod si enim per Christum Deo satisfactum fuisse statuatur, meritum non habere locum arbitrantur, cum Debitor solvens creditori debitum propriè non mereatur gratiam, quia quæ jure debebat, expendat. Sed uti in solutione quæ proprii debiti nomine offertur, hoc agnoscimus, ita in alieni debiti solutione omnino locum habere negamus. Aliàs nullus foret locus merito, dum quis lytron exsolvit pro captivis.

§. 62. Plurima sunt alia, & propemodum infinita glaucomata, quæ novi isti hæresiarchæ accumulunt, quæ, simulac faculâ Scripturæ accensâ examinantur, velut technæ, animos à veritate patefactâ abstrahentes, meritò exterminantur. Nos hic pedem figentes *ἐν* & Redemptori nostro Unico, qui suo nos purgavit sanguine Ap. c. I, v. 5. ingentes solvimus grates, & ut per illam sanguinis effusionem exoptatissimam delictorum remissionem, Col. c. I, v. 14. & fidei metam, videlicet vitam & salutem æternam 1. Pet. I, v. 9. consequamur, ardentè suspiramus.

Sedenti in Throno & Agno benedictio & honor &
gloria, & robur in sæcula sæculorum,
AMEN.

✠(o)✠

voce enim cum fateri uiam personam in Christo, ve autem
 & evacuare planè mysterium Redemptionis. Nam si sola
 (ait) egit opera illa satisfactoria, ergo natura humana per se
 inde suppositū erat à divino supposito distinctū, agere enim
 Veruntamen si Scholasticorum & Pontificiorum opinio
 naverimus, re ipsa constabit, illos huic errori maximè affi
 minus h. e. c. i. ita distinguit, ut ipsum quidem Mediatorem
 quod operabatur opera Mediatoris, dicat, non fuisse De
 hominem solum, sed utrumq; simul h. e. Verbum incar
 pium tamen quo illa opera à mediatore fiebant fuisse na
 nam non divinam; tamen si enim (inquit) Deus incarnatus
 patiebatur, obediebat, satisfaciebat, tamen hac omnia fac
 formam servi. Suffragatur Becanus p. 3 Theol. Schol. tr. 1.
 (inquit) secundum humanitatem est mediator, non secundum
 Est contra Lutheranos, qui docent Mediatorem esse secundum
 turam.

§. 52. Orthodoxa verò Christi Ecclesia constanter
 diationis & Reconciliationis opus esse évéγγελιον Θεω
 Damascen. l. 3. de Orthodoxâ fide c. 19. Non enim
 & finita natura tam grande opus efficere potuit, cum m
 infiniti debuerit esse pretii & valoris, namq; inter reatu
 nem proportio debebat intercedere, cum verè reatus ne
 nitus, impingens in Dei iustitiam infinitam, actiones hum
 sufficebant; præterea mortem æternam, non nisi ipsa
 erat Christus, Joh. c. XI. v. 25. & c. XIV. v. 6. absorbere po
 am partim scripturæ Oracula jam dudum hoc confirmass
 y. 18. & Col. c. 1. v. 20. partim salutis nostræ œconomiam r
 diatorem Θεὸν & ἄνθρωπον, ut sic conjungerentur partes diffi
 præclare Irenæus: Propter suam ad utrosq; διὰ τὸν ἄνθρωπον
 hominum utrosq; in amicitiam & concordiam reduxit, & se
 peret hominem, & homo recuperetur à Deo. Christus itaq; re
 & Reconciliator hominum est, ut DEUS & homo, non
 persona ejus ex divina & humanâ naturâ constat, sed eti
 ra redemptionis, mediationis, præstat. Orthodoxorum
 sensum D. Horn. Diss. Theol. p. 2. Diss. 1. f. 4. §. 146. &
 adduxit, Augustini auctoritas & sententia imprimis obstat
 inquit: In quantum homo, in tantum mediator, in quant

